

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Ōrigenus Tōn Eis Tas Theias Graphas Exēgētikōn Hapanta Ta Hellēnisti Heuriskomena

Origenes

Coloniæ, 1685

Origenis Commentariorum In Evangelium Secundum Matthæum Tomus
Decimus Septimus. De Principibus Sacerdotum & Senioribus qui Dominum
interroga veruut. & dixerunt: In qua potestate hæc facis?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-79842](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-79842)

ORIGENIS ΩΡΙΓΕΝΟΥΣ
COMMENTARIORUM ΤΩΝ ΕΙΣ ΤΟ
IN EVANGELIUM ΚΑΤΑ ΜΑΤΘΑΙΟΝ
SECUNDUM MATTHÆUM ΕΞΗΓΗΤΙΚΩΝ
TOMUS DECIMUS SEPTIMUS. ΤΟΜΟΣ Δ΄.

De Principibus Sacerdotum & Senioribus
qui Dominum interrogaverunt, & di-
xerunt: In qua potestate hæc facis?

Περὶ τῆς ἐπερωτησάντων τὸν κύριον ἀρχιερέων
πρεσβυτέρων, ἑπὶόντων. ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ
ταῦτα ποιεῖς;

Matth. 21.
25. & seq.

ET quum venisset in Templum, acceffe-
runt ad eum docentes Principes Sacer-
dotum, & Seniores populi, dicentes: In qua
potestate hæc facis? & reliqua, usque ad id:
Nec ego dico vobis, in qua potestate hæc facio.
Cum præsentem huncce locum tanquam
necessarium Evangelistæ tres scriptis man-
daverint, quoniam consilio non unam
duntaxat quæstionem, sed duas Servatori
proposuerint Principes Sacerdotum, &
Seniores populi disputare operæ pretium
est: quarum quæstionum una hæc est: In
qua potestate hæc facis? altera vero: Et quis
tibi dedit hanc potestatem? quidque sibi vo-
lens Servator ob id unum eos vicissim in-
terrogaverit, quo ad eorum quæsitā non
responderet: eos quippe indignos esse
videbat, ad quorum quæstionem respon-
sum daret, & quorum propositionem sol-
veret. Quæ autem hic habentur, non sicut
opinantur nonnulli, aperta & intellectu
facilia, sed mysteriis referta esse, & cor
postulare profundius ex nostra disquisi-
tione manifestum erit. Age ergo, eorum
argumentis adstipulemur, qui locum hunc
simplicius interpretantur. Dicent enim
Principes Sacerdotum & Seniores popu-
li, cum duas generales esse scirent potesta-
tes, quarum melior Dei esset, deterior
autem Diaboli, in quam e duabus hisce
potestatibus, & à quo accepta ea prodi-
gia ederet, à Servatore quærivisse: tum ve-
ro Jesum eos vicissim interrogasse, ne ra-
tionem ipsis redderet, & quia eos ipsos à
quibus interrogabatur, una reprehendere
volebat, quod præter rectam rationem
Johanni Baptistæ fidem detraxissent: at-
que ita vicissim interrogando duas res
confecisse, nam propter fidem Johanni
detractam eos insimulasse, percontato-
resque suos ita distraxisse, ut responsio-
nem ipsis cum ratione non dedisse videretur.
Hic vero dixerit quispiam ridiculum

ΚΑΙ ἐλθὼν τὸ αὐτὸ εἰς τὸ ἱερὸν, προσήλ-
θον αὐτῷ διδάσκοντες οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ
πρεσβύτεροι & λαὸς λέγοντες. ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ
ταῦτα ποιεῖς; καὶ αὐτὸς ἐξήκως, εἰπὼς δὲ ἡμεῖς
λέγω ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιῶ· τεμνὼν δὲ ἀ-
γελιστῶν ὡς ἀνακαθὼν ἀναβιβάντων τὸν πε-
κρίμνον λόγον, ἀξίον ἰδεῖν ὅτι ποτε νοουμένῳ
ἀρχιερέσι, καὶ οἱ πρεσβυτέροις & λαῷ ἐπιωδανόν-
τος & σωτήρος, ἐχ' ἐν πύσμα, ἀλλὰ δύο πρεσ-
βυτέρους αὐτῷ. ἐν μὲν τῷ. ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα
ποιεῖς; ἔτερον δὲ, τὸ· καὶ τίς σε ἔδωκε τὴν ἐξου-
σίαν ταύτην; & τίς βελόμνους ὁ σωτὴρ ἀπὸ τῆς
τε μόνῃ ἀνθρώπου ἐπερὶ & μὴ περὶ τοῦ πύ-
σμα δοκεῖν αἰσθάναι. ἔωρα γὰρ ὅσα ἀξίως ἐκεί-
νης τῆς σωτῆρος πύσμα δοκεῖν αἰσθάναι, καὶ τὸ
περὶ δὲ μὴ αὐτὸς διηγέσθαι. ὅτι ὅτι αὐτὸς
πνεῦμα, ἀλλὰ ἐστὶν αὐτὸ τὸν ὅλον, καὶ διὰ τοῦτο
ἀλλὰ μυστικὰ καὶ βαθείας δόξας καὶ καρδίας
ὁρῶν ἐστὶν ἐν τῷ ἀποστόλῳ. Φεβ' ἐν, συνα-
γορῶν μὲν τῇ πᾶσι τῇ ἀποστόλῳ ἐκεί-
νων μὲν αὐτῷ τὸν ὅλον φήσας, γὰρ ὅτι ὁ πᾶς
καὶ ἀποστόλοι, ἀμείνων μὲν τῷ δὲ θεῷ, χα-
ρίσιν δὲ τῷ δὲ διαβόλῳ, οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ
πρεσβύτεροι & λαὸς, ἐπιωδανόντος & σωτῆ-
ρος, ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ τέτων τὸ δύο ποιεῖν αὐτῶν
καὶ ἀπὸ τῶν αὐτῶν λαβόν. ἔσθ' ὁ πᾶς
ἵνα ὅτι μὴ αὐτὸς λογισαὶ ἀνθρώπων, ἀλλὰ
ἐλέγξαι βελόμνους τὰς πυθόμενες αὐτῶν, ἐν
αὐτῷ τὸν ὅλον λόγον ποιήσαντας ἐν τῇ ἡμετέ-
ρῃ ἰωάννη τῷ βαπτιστῇ. καὶ ἡ αὐτῶν ἀντιπα-
στήμα δύο ὁικονομῶν, τὴν τε ἀπὸ τῆς ἐν
ἰωάννῳ ἀπιστίας ἐλεγχον καὶ τὴν περὶ αὐτῶν
πυθόμενες ἐν ἀξίᾳ αὐτῶν διδόντες μὴ δοκί-
νους. ἀλλ' ἐπὶ τίς ἀνὴρ περὶ ταῦτα ὁπλίσθη
ἡ τῶν πᾶσι ἀνέως ἐν ποίᾳ ἐξουσίᾳ ταῦτα ποιεῖ
ὁ πᾶς.

[illegible]

A fuisse id quærere, in qua potestate Jēsus hæc faceret; nec enim in Diaboli potestate eas facere responsum fuisse; neque id sanè responsum non fuisse Servatorem scilicet dico, sed nec *Hominem peccati, qui ad-versatur & extollitur supra omne quod dicitur Deus, aut quod colitur*, veritate sciscitantibus dictum se in Diaboli potestate, virtutes omnes ac signa & portenta edere, quibus terrorem incutit, & ipso etiam si fieri possit, electos decipit. Quod li si ne is quidem in potestate Diaboli edere se finis confitetur, & prodigia mendacia, que *2. Thess. 2. 10.* in omni seductione iniquitatis, iis qui percuti, persequuntur; quanto magis Servator, etiam si reciprocā quæstionem non objecisset, aliud responderet nihil, quam se hæc facere in Dei potestate? Quæstionem igitur eos proposuisse, ad quam facilis adeo erat & expedita responsio, ad eamque Servatorem non respondisse, id dicere videretur mihi per absurdum. Vide ergo, annon hæc sit hujus loci significatio: in Dei sapientia, quæ divinarum humanarumque rerum, & quibus illæ ex causis proficiant, scientiam comprehendit, ejusmodi thesauri continentur, quales sapientia & scientia thesauros esse debet; ac ii quidem sunt absconditi; & li qui dignus habitus est qui *Audiat arcana verba, que Coloss. 2. 3.* non licet homini loqui, is cognoverit Sapientiam in mysterio absconditam, quam prædestinavit Deus ante sæcula in gloriam iustorum. *2. Cor. 12. 4. 1. Cor. 2. 7.* In reconditis ergo sapientia & scientia thesauris profunda delitescit, & arcana doctrina de diversis Potestatibus, quæ generant quidem dux sunt, speciatim vero in utraque illarum plures, & incomprehensibiles continentur. Tales autem sunt generales illæ duæ potestates; aliæ in præstantiori ordine censentur; & quemadmodum quidam sunt homines Dei non vulgares, & Angeli Dei beati, & Prophetæ Dei divino Spiritu afflati; ita quædam sunt Dei Potestates, de quibus Christum celebrans Apostolus in Epistola ad Colossenses ait; Quoniam Servator est imago Dei *Coloss. 1. 15* invisibilis, primogenitus omnis creature: in *16. 17.* quæ condita sunt universa in cælis, & in terra, sive visibilia, & invisibilia, sive Throni, sive Dominationes, sive Principatus, sive Potestates, omnia per ipsum, & in ipso creata sunt; Et ipse est ante omnes. Unum igitur genus est earum quæ sub Deo constitutæ sunt, creatæ nempe in Christo Potestates, ad Principatus & Thronis & Dominationibus diversæ; & unaquæque potestatem habet in aliqua, à Deo juxta arcanam quandam dignitatem constituta supra ea quæ digna sunt, ut unicuique Potestatibus pro suis differentiis subdita sint. Ac de rebus quidem ad eas Potestates, &

[illegible]

A effectum est, ut Aaronis virga Ægyptiorum
virgas devoraret: dixisset etiam, quæ Pote-
state in nivem manus Moſis mutata ſit; &
quam ex adverſariis Potestas Ægyptiis
incantatoribus ſigillatim opitulabatur,
quando ſigna Dei imitari videbantur. De-
cem ſimiliter Ægyptiorum plagas, & lega-
tiones adverſus eos miſſas malorum Ange-
lorum ope adminiſtratas fuiſſe commemo-
raſſet: quænam item Potestas in populi
transitum per mare rubrum, & in Ægy-
ptiorum ſubmerſionem operam ſuam con-
tulit: & quæ Potestas, ut amaræ aquæ
ligni ope in dulces converteretur, effecit
cujusnam item Potestatis ſubſidio aqua
è petra exilierit, expoſuiſſet; eandemque
vel certe aliam Potestatem manna plu-
viam profuſiſſe, & ingentem illam vim
coturnicum immiſiſſe declarafſet; aperuiſ-
ſet item, quam Potestate fieret, ut man-
na illud primis ſex diebus in vermes mu-
tatum, malum de ſe odorem daret, die
autem Sabbati integrum ſervaretur. Et
quid attinet prodigia ea omnia quæ in
deſerto ad mortem uſque Moſis contige-
runt, recensere? cum ea dicturus fuiſſet
ſervator quæ ad Potestatem pertinebant,
ſi digni fuiſſent Sacerdotum Principes, &
Seniores populi, quorum interrogationi
reſponſum daretur. Conſilia autem fa-
cili negotio repereris, ſi univerſam Scri-
pturam evolvas: à quam Potestate
Sol adverſus Gabaonitas, Luna autem
contra vallem Ajalon conſtiterit; & longe
antea, quam Potestate permeatus
fuerit Iordanes fluvius, & manna ceſſave-
rit. Ac in libro quidem Judicum pleraque
ejuſmodi quæ ac repetiri poſſint prodi-
gia; ea puta quæ circa Gedeonem & Sam-
ſonem contigerunt; ſed & in Regum li-
bris, quæ circa Samuelem, & Eliam, &
Eliſæum, & Ezechiam facta ſunt. Quibus
ſane commemoratis, & myſterio quod in
variis Potestatibus continetur, expoſito,
in quam Potestate ea faceret prodigia,
quæ videbat populus, oſtendiſſet ſerva-
tor: quomodo etiam aliis Potestatibus
præſtaret hæc Potestas, quam non ab An-
gelo aliquo, Deive miniſtro, nec à quo-
quam qui Deo inferior eſſet, ſed ab ipſo
Patre acceperat. Verum quum ejusmodi
rerum notitia digni non eſſent qui illic ade-
rant Sacerdotum Principes, & Seniores po-
puli, propterea minime iſpis reſpondet, ſed
viciliam interrogat: ut non reſpondentibus
iis ad ea quæ ſpectant ad Johannem, perſua-
dere cum ratione & ipſe poſſet, iis à quibus
interrogabatur ſe non fruſtra in hæc verba
reſponſiſſe: *Nec ego dico vobis in qua poteſte* *Matth. 23*
te hæc facio. Hoc autem loco quæro, utrum
unusquisque eorum qui prodigia in aliqua Po-
teſtate ediderunt, in una eademque Po-
teſtate

τόπον τῇ τοιαύτῃ διηγήσει· φησὶν ἐν ἡσαΐας·
 αὐτῷ τῷ ἡγαπημένῳ αἶσμα ἔδωκεν τῷ
 ἀμπελῶνι μετὰ ἀμπελῶν ἐγγήνηται ἡγαπη-
 μένῳ, ἐν κέρει, ἐν τοῦ πῶνι, καὶ φραγμὸν
 ἀείδῃ καὶ ἐχαρακώσα, καὶ ἐφύτῃσα ἀμ-
 πελῶν σωρὴν, καὶ αἰετὴς, εἰς τὴν ἐποίησε ὃ
 αὐτῷ, καὶ ἐδικαιοσύνην, ἀλλὰ κεραυλῷ
 ἐξέμελλεν διὰ τὸ λατρεῖν ἡσαΐας αἶσμα. ἐξελόμε-
 νος αὐτὸς συνεξέτασεν τὴν ἀρετὴν, καὶ τὴν
 αὐτῷ καὶ ὁ ἀμπελῶν σηματοδοτῶν ἐν ἐκείνῃ
 τῇ γραφῇ· ὅρα ἴνα μὴ ὁμοία ἐχέσιν αἱ ἐν-
 τελέσεις λέξεις, ἵνα ὅμοια, ἵνα ἐλέπων
 ἐξελόμενος τῶν ὁμοίων αἰετὴς αἰετὴς, καὶ
 τῶν ἀρετῶν τῶν ὁμοίων αἰετὴς ὁμοίων ἐν τῷ
 ἐφύτῃσιν ἀμπελῶνα, καὶ φραγμὸν αὐτῷ ἀεί-
 δῃ, καὶ ὠρύξεν ἐν αὐτῷ ληνόν, καὶ ὠκοδόμησε
 πύργον, τῷ ἀμπελῶνι ἐγγήνηται ἡγαπημένῳ
 ἐν κέρει, ἐν τοῦ πῶνι, καὶ φραγμὸν ἀείδῃ
 καὶ ἐχαρακώσα, καὶ ἐφύτῃσα ἀμπελῶν
 σωρὴν, καὶ ὠκοδόμησε πύργον ἐν μέσῳ αὐτῶν,
 καὶ ἀειδῇ αὐτῷ αἰετὴς ἐν αὐτῷ· ἀειδῇ γὰρ τῷ
 ἐφύτῃσιν ἀμπελῶνα, τὸ ἐφύτῃσιν ἀμπελῶν
 σωρὴν, καὶ τῷ, φραγμὸν αὐτῷ ἀείδῃ καὶ
 φραγμὸν ἀείδῃ καὶ τῷ, ὠρύξεν ἐν αὐτῷ
 ληνόν, καὶ πύργον αὐτῷ αἰετὴς ἐν αὐτῷ. καὶ τῷ,
 ὠκοδόμησε πύργον, καὶ ὠκοδόμησε πύργον
 ἐν μέσῳ αὐτῶν· καὶ ἀμφοτέρωθεν ὃ τὸς τόπος
 ἀείδῃ τῇ καρπῶν λέγεται ἀμπελῶν. ἀειδῇ
 μὴ τῷ ἡσαΐα, ὅτι ἔμελλεν εἰσαφύ-
 λην, καὶ ἐποίησεν ἀκαθάρτην ἐν τῇ διαβολῇ
 ἀκαθάρτη, ἀκαθάρτης ὁ ἀμπελῶν κατηγορεῖται,
 ὡς μὴ δέδωκεν τὸν καρπὸν ἐγγήνηται· καὶ μετὰ
 αὐτῶν, ἀλλ' οἱ γεωργοὶ ἐβόλῃσιν τὸν οἶκο-
 δέοντα δέλεον, ἐν μὴ δέλεον, ὅν ὁ ἀπέκτει-
 νεν, ὅν ὁ ἐβόλῃσιν τὸν οἶκο· καὶ ἵνα ἀπέκτει-
 νεν ἀλλὰ δέλεον πλείονας τῶν πρῶτων, πάλιν οἱ γε-
 ωργοὶ κατηγορεῖται· ποιεῖσιν αὐτοὺς ὡσαύτως·
 καὶ τῶν οἱ γεωργοὶ κατηγορεῖται· ἐπὶ ὅντας ἑτοί-
 κῃ οἱ κληρονομοὶ, δόδε, δόδε, δόδε, καὶ αὐτῶν,
 καὶ αὐτῶν κληρονομίαν αὐτῶν, ἐν βλάβει·
 αὐτῶν ἐξ ἀμπελῶν, καὶ δόδε, καὶ αὐτῶν αὐ-
 τῶν· καὶ αὐτῶν ἡσαΐα αὐτῶν ἀμπελῶν ἀπεί-
 λει ὁ λόγος· ἀφελῶν τὸν φραγμὸν αὐτῶν, καὶ
 ἐξαίρετον διαπαλύνει· καὶ αὐτῶν τὸν οἶκον αὐτῶν,
 καὶ ἐξαίρετον ἀπάτημα· καὶ αὐτῶν τὸν ἀμπελῶ-
 να μετὰ ἐκ τῆς μητρί, καὶ μητρί, καὶ ἀνα-
 ἥσει· αὐτῶν ὡς εἰς χεῖρον ἀκαθάρτην, ἀλλὰ καὶ ὅτε ταῖς νεφέλαις ἐντελέει· καὶ μὴ ἐξέει-
 κῃ τὸν ἀμπελῶνα ὑπὸ τῷ ἀμπελῶνι ἀπειλεῖ, ὅντινα ὁ παρρησιάζων εἶπεν εἶναι τὸν ἱε-
 ρεὺς οἶκον, καὶ τὸν ἀνθρώπον ἐξέειπε, καὶ ποιεῖται τὸν καρπὸν τῶν κελῶν, καὶ τῶν δικαιο-
 σωλῶν ποιεῖται ὃ ἀκαθάρτην, τῶν ἀνομίαν καὶ τῶν κεραυλῶν ἐν τῷ διαβολῇ τὸν μὴ

Ationi convenire. Ait ergo Isaias: Cantabo Isaias 5.1.
 Dilecto canticum Dilecti vinea mea: vinea fa-
 cta est dilecto, in cornu, in loco pingui. Et se-
 pem circumposui, & vallavi, & plantavi
 vineam sorec, & reliqua, ad idusque: Fe-
 cit autem iniquitatem, & non iustitiam, sed
 clamorem. Canticum porro ex Isaiā pro-
 posui, ut illud cum parabola contendens
 dispicerem, eandemne significationem in
 utraque Scriptura vinea contineret. In
 quibus autem rebus convenient propo-
 sita loca, in quibus disconveniant, observa-
 ut similitum cum dissimilibus perspecta dif-
 ferentia Scripturæ sensum eo pacto tene-
 re possis. Illudigitur: Plantavi vineam, Matth. 21.
 & semper circumdedit ei, & fodit in ea torcu-
 lar, & edificavit turrem, simile ei est: Vine-
 a facta est dilecto, in cornu, in loco pingui. Et se-
 pem circumposui & vallavi, & plantavi vine-
 am sorec, & edificavi turrem in medio ejus, &
 torcular extruxi in ea. Huic enim, Plantavi
 vineam, confer illud, Plantavi vineam Sorec,
 huic, semper circumdedit ei, illud, semper cir-
 cumposui; & huic, Fodit in ea torcular, il-
 lud, & torcular extruxi in ea; & huic, a-
 edificavit turrem; illud, & edificavi tur-
 rim in medio ejus: utrobique autem fru-
 ctuum vineæ fit mentio; apud Isaiam
 quidem: Expectavi ut faceret uvas, & fe-
 cit labruscas; in Parabola autem Evangelii
 vitem non accusari peripicuum est, quod
 fructus, tempore ipsorum adventante;
 non dederit, sed hos agricolas qui patris-
 familias apprehensis servis alium ceciderunt, Matth. 21.
 alium occiderunt, alium vero lapidaverunt. 35, 36.
 Quum autem Misit alios servos plures prio-
 ribus, accusantur rursus agricolæ, quod
 fecerint illis similiter. Tertia autem agrico-
 lis impingitur accusatio, quod dixerint:
 Hic est heres, venite, occidamus eum, & oc-
 cupemus hereditatem ejus; eumque ejecerint
 extra vineam, & occiderint. In Isaiā autem
 vineæ ipsi minas intentat Verbum dicens:
 Auferam semper ejus, & erit in direptionem: 1. 35, 36.
 diruam maceriam ejus, & erit in concultatio-
 nem. Et dimittam vineam meam, & non pu-
 tabitur, neque fodietur, & ascendet in eam
 sicut in incultam terram vepres: sed & quum
 Nubibus mandabit, ne pluant super eam im-
 brem, vineæ minatur, quam Propheta I-
 raelis domum esse dixit, & virum Juda,
 qui fructum non dedit, iudicium videli-
 cet & iustitiam; sed vepres protulit,
 iniquitatem nimirum & clamorem. At
 in Evangelio non perpeti quicquam

[illegible]

Alfaia ſepi, de qua ſcriptum eſt: *Auferam ſepem ejus, & erit in direptionem*; effoſſumque in ea torcular, & edificatamque turrim. Vide autem, an ſermonem divinæ S. ripturæ præceptis accommodum, qui ad naturam humanam hominumque mōres pertinet, vineam eſſe ſtatuerè poſſimus; quæ autem ſermoni huic conſonat vitam, virtutis laudabiliſſimorumque fructus mōrum dantem, vineæ fructum eſſe; ipſa autem Scripturæ verba & literæ, ſepem eſſe quæ vineæ exterius adſita eſt, ut vinea, vineæque præcipue occultus fructus extraneorum oculis minime pateant; animæ autem profunditatem; quæ fructus illos accipit, & ea omnia aſpernatir, quæ extant in ſuperficie, torcular eſſe in vinea foſſum; in vinea autem edificatam turrim, proceritate, elevatione, & altitudine vineam, ſepem; & torcular ſuperantem, ſermonem eſſe opinor qui de Deo agit, quique divini ſenſus in ipſo reconditi templum eſt: ac de ejusmodi turri id à Servatore dictum exiſtimo; *Qui ex vobis volens turrim adificare, non prius computat, an fundamentum ponere poſſit, & opus abſolvere, ne illudere ei incipiant qui vide-
runt, quod captum non perfece-
rit, quod captum non perfece-
rit*; hac enim parabola illud ſignificari puti; ſi de Deo diſſerere, & ad Theologiæ ſtudia animum appellere ſatagis, videndum tibi eſſe, an poſtquam initium feceris, quæcunque ad Theologiam requirit Verbum, explere & perficere poteris, nè poſtquam præſtati dogmata tractare occæperis, imperfectam relinquant turrim; quæ Dei cauſa erecta eſt, eique coronam non ſuperſtruas; nam niſi coronam ſuperſtruxeris, cadet aliquis ex iis cogitationibus quas de Deo ſinſerat, & interibit. Hanc autem, ita ut à nobis expoſita eſt, vineam colonis, populo videlicet qui ante nos fuit; tradidit Deus, & in ſpeculam ſuam deinde abiit, poſtquam ex his quæ ipſe plantavit, & circumpoſuit, & fodit, & edificavit, facultates colonis ac copias dedit; unde fructus ſuis temporibus afferre poſſent. Singulis ergo, ſed & univerſo, opinor, populo fructuum tempora adventarunt; accurate autem exponere quid ſit, fructuum tempora adventare, majorem facultatem, & cor noſtro mundius ac perſpicacius requirit: nihilominus tamen loci hujus explicationem pro viribus, à ſingulis hominibus initio factò, aggrediemur. Verbum itaque in unaquaque anima ſatum, vitem eſſe à Patrefamilias plantaram, vel rerum omnium copiam quæ ad ſalutem conferunt, vineam eſſe intelligendum eſt. Quemadmodum ergo vitibus tempus eſt aliquod quo mittunt folia; aliud quo exigua quadam fructuum rudimenta oſtendere incipiunt; aliud

συνήκοι ποίησαι ἀπὸ τοῦ ποτ' αὐτὸ διωθῶσιν. ὅτι
 ἡ διωθήσασθαι, ἐπεὶ μὴ οἶοί τε ἡσθαι ὑπομείναν
 ὁ γὰρ ὁ μὲν τῶν ἐχόντων τὴν ἰσθὴν * εἰς τρε-
 φήτω καὶ οἱ εἰς τὴν ἐλπίδα πικρῶς βέλων, κρα-
 τήσας τὸν λόγον, ἵνα ὡς κεκρατημένον παρ' αὐτοῖς
 κατέλασιν αὐτὸν, ὅτι αὐτὸς ποτε κρατήσας
 αὐτὸν τῶν ἐχόντων ὁ γὰρ ὁ μὲν τῶν ἐχόντων πᾶσι
 ἐξ αὐτῶν ὑποδαμνάντων, ἀποπῶντων τὰς
 ἐλπίδας αὐτὸν κρατῆν καὶ τὴν ἐλπίδα αὐτῶν
 μὴ ταῦτα εἶναι ὅτι τῶν ἐχόντων κρατῆν τὸν ἰσ-
 θὴν διαφορῶν εἶναι. ἀλλ' ὡς γὰρ οἱ δὲ χερεῖς καὶ οἱ
 φαρμακοὶ τῶν κρατῆται αὐτὸν, ἀλλ' ὡς ἡ ἐν
 τῇ ἀσμάτῃ ἀσμάτων νύμφη ζητήσασα αὐ-
 τὸν καὶ ἀνὰ ἅσα, ἐκκυλίσσας ἐν πόλει, ἐν ταῖς ἀ-
 γοαῖς, ἐν ταῖς πλατείαις, μόλις ποτε εὗρεν
 αὐτὸν, ὅτε μικρὸν παρήλθε τὰς μεσημέρας καὶ
 κυλίσσας αὐτὸν ἐν τῇ πόλει, ἐκκυλίσσας ἐκέρ-
 τισεν, ὅτε καὶ λέγει ἐκέρτιστα αὐτὸν, καὶ ὅτι
 ἀφίστα αὐτὸν, ὡς εἰς ἡλὸν αὐτὸν εἰς οἶκον μη-
 τρὸς μετὰ εἰς ταμίαν τὸ συλλαβεῖν με ἀλλὰ
 ἐκ τῆς νύμφης καὶ δεχάσας μὲν τὴν ἀσμάτῃ
 ἀσμάτων ἐκέρτιστα, φησὶ, αὐτὸν εἰς οἶκον μη-
 τρὸς με, ἐκ ταμίαν τὸ συλλαβεῖν με, ὡς
 ὅτι τῆς εἰς αὐτὴν ἐβλήσας, ὡς ἀποβύσας, ἐκέρ-
 τισεν αὐτὸν μέλυσας κρατῆν, ἐβλήσας τὸ
 πῶς τρεφῶν, φησὶν. ἔπα, ἀναβήσμαι ἐν τῷ φοί-
 νικι, κρατήσας τῶν ὑψώνων αὐτῶν. ἵνα ὅτι νοήσας
 τῶν αὐτῶν αὐτὸν κρατῆσαι δεχέσας καὶ φαρ-
 μακοὺς καὶ μὴ κρατῶν αὐτὸν, καὶ ἀνέστησεν ὅτι
 ὅτι μὲν τῶν ἄλλων τῶν χερεῖς λόγον λό-
 γων, οἷον τέστι κρατῆσαι, καὶ ἀποβύσας αὐτὸν
 ἐκ τῆς ἀποβύσας ὁ γὰρ ἀποβύσας, καὶ τρεφῶν
 μὲν ἀναβήσας αὐτὸν καὶ, ὡς ἡ γραφὴ νό-
 ματε, συμβεβασίαι. ἔτω γὰρ ὁ κτ' ἐκ τῆς ἀναβή-
 σαις, ὡς πρὸς μαλὶν ἀνακρίνων πᾶσι,
 αὐτὸς ὅτι ἐκ τῆς ἀνακρίνων αὐτὸν, ἀνακρίνει
 μὲν βασιαντὶ, ἐκ τῆς ἀνακρίνει τὰς ἀλλὰς λόγους,
 εἰς τῶν κόσμος ὅφω, εἰς τῶν ἐν ταῖς ἀγέ-
 σαις διαπύπτειν δοκοῦντων. ἐκ τῆς ἀνακρίνει
 ἐκ τῆς ἀνακρίνει ὅτι ἐν αὐτῷ εἰς χερεῖς νῆς,
 ἐκ τῆς ἀνακρίνει. ὡς τῶν ἀνακρίνων αὐτὸν
 ἀνακρίνει πᾶσι γὰρ ἐκ τῶν νοῦν κυρεῖς, ὡς συμβε-
 βασίαι αὐτὸν καὶ σαφές ὅτι εἰς μέλλει πᾶσι συμβε-
 βασίαι πᾶσι νοῦν, ὡς τρεφῶν αὐτὸν γνῶσε, ἐκ
 μὲν τῶν συμβεβασίαι νοῦν ὅτι κυρεῖς πᾶσι γνῶσε, ὡς
 συμβεβασίαι αὐτὸν, ἀλλ' ὡς τῶν αὐτῶν ἐκ
 εἰς αὐτῶν ἐκ τῶν αὐτῶν μοι λελέχθαι διὰ τῶν ἐκ
 τῶν αὐτῶν κρατῆσαι ἐφοβήθησαν τὰς ὁ γὰρ ὡς
 πᾶσι εἰς τῶν ἀποβύσας αὐτὸν εἶχον. πᾶσι καὶ ἐν τῶν
 μῶσι ὁ γὰρ τὸν ἰσθὴν, φρενέσι μὲν καὶ αὐτῶν

A se loqui comperientes, illi manus quasi-
 verunt injicere, & quam pessimis possent
 modis tractare; at minime valuerunt, quo-
 niam multitudinis ac turbatum, quæ Je-
 sum Prophetæ loco habebant, impetum
 sustinere non poterant. Et quicumque
 profecto insidiosè Verbum volunt appreh-
 hendere, ut apprehensum illud apud se
 de medio tollant, haudquaquam ei ma-
 nus possint injicere, turbis scilicet à qui-
 bus Prophetæ aliquis Dei existimatur, eos
 retrahentibus qui ipsum comprehendere;
 & insidiis appetere volunt. Sciendum est
 deinceps, eorum esse discrimina qui Je-
 sum tenere volunt; aliter enim Principes
 Sacerdotum, & Pharisei ipsum tenere
 satagebant; aliter Sponsa cujus in Canti-
 co Canticorum mentio fit, postquam
 ipsum quaerivit, & surrexit, & circumivit ci-
 vitem per fora & plateas, vix ipsum in-
 venit, quum paululum custodes prater-
 it, quique ipsum in civitate circuibant,
 eumque repertum tenuit, quando scilicet
 ait: *Tenui eum, nec dimittam eum, donec in-*
troducam illum in domum matris meæ, & in
Cubiculum genitricis meæ. Quin & ipsa
 Sponsa initio Cantici Canticorum; *Tenui*
eum, inquit, in domum matris meæ, &
in cubiculum genitricis meæ: sub finem au-
 tem ejusdem libri, ut quæ progressum fe-
 cerit, eumque alio quodam modo, me-
 liusque, quam antea, tentura sit, ait:
Dixi, ascendam in palmam, & apprehendam
racumina ejus. Quia sint autem Sacer-
 dotum Principes, & Pharisei manus ei
 injicere quærentes, minime autem inji-
 cientes ut intelligere possis, animadvertite
 quorumlibet aliorum à Christi sermone
 sermonum, quidquid tandem sciscant illi
 ac decernant, mentem comprehendere, &
 sententiam animo capi; quin & contem-
 plationis ope confutari, & ut ait Scri-
 ptura, instrui ac dirigi possit. Sic enim qui
 juxta Evangelium sapiens est, tanquam
Spiritalis judicans omnia, ipse vero à nemine
judicatus, dijudicat, & examinat, ac dis-
cutit sermones alios, sive mundi Sapien-
tum illi sint, sive eorum qui inter Hæreti-
cos nomen obtinent & excellunt; non ju-
dicatur autem Christi sensus qui in ipso
est, neque comprehenditur, neque ab iis
capi potest qui eum confutare sibi propo-
suerant: Quis enim cognovit sensum Domi-
ni, qui instruat eum? Manifestum autem il-
 lud est, quod si quis alicujus sensum in-
 structurus est, illum prius noscet, ac post-
 modum instruet: *Quis autem cognoscet sen-*
sum Domini, qui instruat eum? ipse enim ab
 illo capietur, eique tandem cedet. Atque
 hæc à nobis dicta sint propter illud: *Et*
quærentes eum tenere, timuerunt turbas, quo-
niam sicut Prophetam eum habebant. Verum
 46.

Ooo 2

A quidem iudicio, expositum est: quidam, à quo jam ante conscriptus est liber Legum sanctorum allegorias complectens, quum voces quibus humanæ conditionis participes declaratur Deus, explicaret, atque eas item quibus ipsius adstruitur divinitas, homini similem dici Deum humanæ naturæ curam gerentem ostendere volens, uno hoc loco usus est: *Portavit te Dominus Deus tuus, ut solet homo gestare parvulum filium suum*: ut autem homini Deum similem non esse patefaceret, unum hunc protulit: *Non est Deus quasi homo, ut suspenderetur*. Nobis autem maxima exemplorum copia ex Evangelis suppetit, in quibus juxta parabolas quasdam homini assimilatus est. Ad earum ergo parabolarum defensionem, quæ verbo tenus Deum Christi Patrem humanæ conditionis affectibus obnoxium esse statuunt, iis utemur quæ Deum hominem appellant, & hæreticos qui quod consimiles Veteris Testamenti locos non animadverterint, in Dei Legis ac Prophetarum, & mundi conditoris offensionem incurrunt, ita compellabimus; si juxta Evangelii parabolas homini comparatur Deus, quare consequenter his parabolis, parabolam quoque esse iram, & furorem, & penitentiam, & aversionem vultus, & sessionem, & stationem, & ambulationem Dei non vultis? ipsius enim somnum, cujus apud Prophetas mentio fit, vel non observaverunt, vel parabolam esse ferebuntur. Iis præterea dicemus; si quemadmodum Deus per modum parabolæ homo appellatur, Scripturas quoque humanorum affectuum participem Deum exhibentes, tanquam parabolas accipere non vultis; quomodo rerum omnium Deus, qui nihil humani vestra sententia in se habere dicitur, juxta Evangelium homo appellatur aperite. Nec eo contenti, Novi quoque Testamenti Scripturas minime percuratos illos fuisse probabimus, in quibus, juxta hanc parabolam, Homo rex, qui nuptias filio suo faciebat, adversus eos iratus est qui ab ipso accersiti ad nuptias venire noluerunt, & qui nuptiali prandio interesse neglexerunt, abierunt autem, alius in villam suam, alius vero ad negotiationem suam; & iis item successit qui servos suos comprehenderunt, & contumeliis affecerunt, ac occiderunt. Dicant enim nobis, utrum iratus ille, utpote qui nuptias filio suo faciat, Christi Pater sit; an præter eum qui, quatenus edidisset Parabola, iratus est, alius sit ipse Pater; utrobique sane occurrent angustia, sive iratum illum nu-

Num. 23. 19

ptia.

ἐρώτησέ μεθα διδάμνην ὅτι ἐάν φανερωθῇ, ὅ-
μοιοι αὐτῷ ἐσόμεθα, ὅτι ὁ Ἰσόμεθα αὐτὸν καθὼς
ἐστὶν τρεῖς ὅν ἐκλαβέν. καὶ μὴ γὰρ ἀ-
ξιοῦμεν ἐλέειν τὸν θεὸν τὸν ἰσὸν τῇ καρδίᾳ, &
ἐλεπομὲν αὐτὸν καθὼς ἐστὶν, ἀλλὰ καθὼς διὰ
τῶν ἡμετέρων οἰκονομίαν ἡμῶν γίνεσθαι. ὅτι ἡ τέ-
λει τῶν πραγμάτων, καὶ τῶν δικαιοκρασιῶν
πάντων ὡς ἐλάλησε διὰ στόματος τοῦ ἁγίου ἐξ
αὐτοῦ τοῦ πατρὸς τοῦ αὐτοῦ, ὁ Ἰσόμεθα αὐτὸν, & ὡς
καὶ ὁ πατὴρ ἐστὶν, ἀλλ' ὡς πρὸς τὸ ἐστὶν
ἀπαξ ὅτι ταῦτα ἐκόντες. ὁμοιωθῇ ἡ βα-
σιλεία τῶν ἔσχατων αὐθρόπῳ βασιλεὶ, διὰ μέ-
γα καὶ αἰτίαν διῆεν ὅτι συνεχῶς τὸν σωτῆρα
ἡμῶν αὐθρόπῳ, ἡ ἡμῶν αὐθρόπῳ αὐτὸν ὡνομα-
κῶν, δηλῶντα ὅτι ὅσπερ ὁ θεὸς αὐθρόπῳ οἰ-
κονομῶν, ὡς ἐν τῷ βασιλεὶ ἀνθρώπου λέ-
γεται, ὅτι ὁ πῶς καὶ γίνεσθαι. ὅτι ὡς καὶ ὁ σω-
τῆς αὐθρόπῳ ὡς ὡς ὡς ὡς, καὶ ὡς ὡς
καὶ ὡς τῆς ἀγάπης αὐτοῦ, καὶ ἐκὼν ὡς
ὡς ὡς. & μὴ δὲ ἐν ὡς ἐστὶ αὐθρόπῳ
καὶ ἀλλὰ γίνεσθαι κατ' οἰκονομίαν ὡς ἐν τῷ βα-
σιλεὶ λεγομὲν ἀνθρώπου, ὅτι ὡς ὡς, ὡς
ἀνθρώπου, καὶ τῶν μεμῶσται ὅτι ἀνθρώπου
οἰκονομῇ τὸν θεόν, λεγομὲν ἐν τῷ βασιλεὶ
γινώσκοντες ἀνθρώπου. ὅτι ὡς ὡς ἀνθρώ-
που, καὶ καὶ καὶ καὶ καὶ καὶ καὶ καὶ καὶ καὶ καὶ
ἀλλὰ ἐάντα ὅτι ὡς ὡς ὡς, καὶ τῶν λε-
γόντων τῷ βασιλεὶ αὐτὸν ἐν ἀνθρώπου, συ-
νεχῶς ἀνθρὸς ἀνθρὸς ἐν αὐτὸν ὡς ὡς ἀν-
θρώπου. παρ' ἡμῶν μὴ ἐν τοῖς ἀνθρώποις ὡ-
μοιωθῇ ἡ βασιλεία τῶν ἔσχατων βασιλεὶ. τῷ
ὡς καὶ τῶν γραφῶν λεγομένων τοῖς, ὡς ἐν
συναγωγῇ ἐστὶ ὁ θεός, ἐν μέσῳ θεῶν διακρίνων,
ἡ βασιλεία τῶν ἔσχατων ἐστὶ ὡς ὡς βασιλεὶ
ἐκόντες ὡς ὡς ἐν ἀνθρώποις τοῖς ὡς ὡς
ἐκόντες, ὅτι ὡς τῇ αὐτῇ φύσει, ἀγγέλων,
καὶ θεῶν, καὶ κυριότητων, καὶ δόχων, καὶ
ἐκόντων, ὡμοιωθῇ ἡ βασιλεία τῶν ἔσχατων ἀν-
θρώπου βασιλεὶ, ἐν θεῶν ὡμοιωθῇ ἡ βα-
σιλεία τῶν ἔσχατων θεῶν βασιλεὶ. κυριό-
τησι δὲ, κυριότησι βασιλεὶ. δόχῳ δὲ, δό-
χῳ βασιλεὶ. καὶ ἐκόντες, ἐκόντες βασι-
λεὶ. φησὶ γὰρ πῶς, πῶς ἡ ἀπεκλήρωσις τοῖς
μὴ ἐλάττω ὡμοιωθῇ τῇ βασιλείᾳ τῶν ἔσχα-
των ἀνθρώπου βασιλεὶ. τοῖς ὡς ἐκόντων ἀνθρώ-
πων μὴ ὡς ἀνάλογον τῷ γινώσκῳ, ὅτι δὲ ὁ
ὡμοιωθῇ ἀνθρώπου βασιλεὶ ποῶν γάμους τῷ
ὡς αὐτοῦ, ἀπέειλε τὰς δόχους αὐτοῦ καλῶσαι
τὰς κεκλημένους εἰς τὰς γάμους. καὶ ὡς ὡς
ὡς ὡς ἀλλήλη γαμῶν νύμφη τῷ τὰς κα-

*Amus, quoniam quum apparuerit, similes ei eri-
mus, quoniam videbimus eum sicuti est, co-
dem modo interpretari possis. Nunc enim
etiam si digni habeamur qui Deum mente
& corde cernamus, eum tamen minime
sicuti est, cernimus, sed qualis regendi
nostri causa nobis efficitur, at in rerum
fine, & omnium eorum restitutione quæ
Locutus est per os sanctorum, qui a seculo
sunt, Prophetarum ejus, eum, non id quod
non est, quemadmodum nunc, videbi-
mus, sed, ita ut tunc par erit, id quod
revera est. Postquam ea in hunc locum:*
*Simile factum est regnum celorum homini re-
gi, edisseruimus, causam quoque repe-
rite possumus, propter quam quæ a seculo
[Filium hominis,] vel quæ a seculo, [Filium
hominis] se ipse Solpicator frequenter apel-
pellat, declarans quod quemadmodum ho-
minum curam gerens Deus homo in para-
bolis dicitur, & quodammodo fortasse effi-
citur, ita & Servator qui filius Dei primo &
præcipue est, Deus quoque est, & filius a-
motis ipsius, & Imago Dei invisibilis; sed
in eo quod primo ipse ac præcipue est, non
permanet; at juxta illius administrationem
qui homo in parabolis dicitur, revera autem
Deus est, Filius hominis efficitur, imitando
Deum quum homines regit, qui in para-
bolis appellatur homo, & aliquo modo
efficitur. Nec sane homo aliquis quæren-
dus est, ipseque filius dicendus est Serva-
tor, sed hac Dei notione stando, & para-
bolas quæ ipsum hominem esse sciunt
sequendo, prudenter & caute intelligen-
dus est, cum Filium hominis se ipse ap-
pellat. Apud nos ergo homines, Simile
factum est regnum celorum homini regi; apud
eos autem qui Dii in Scripturis nuncu-
pantur, quorum in Synagoga stetit Deus,
Deos in medio judicans, regnum celo-
rum Deo regi simile est. Quares porro, an
quemadmodum inter homines qui natu-
ra sua Angelis, & Thronis, & Domina-
tionibus, & Principatibus, & Potesta-
tibus inferiores sunt, simile factum est re-
gnum celorum homini regi; inter Thro-
nos simile itidem fiat regnum celorum
Throni regi; inter Dominationes, Do-
minationi regi; inter Principatus, Prin-
cipatui regi; & inter Potestates, Potesta-
tibus regi. Dicer enim aliquis, quinam est
iste delectus ac distinctio, ut inter inferio-
res homini regi regnum celorum simile
factum sit; inter eos autem qui præstant
hominibus, idem quoque pro rata parte
non contingat? Is certe qui homini regi
assimilatus est, nuptias filio suo faciens,
Misti servos suos vocare invitatos ad nuptias;
at observabis, an quemadmodum sponsa*
Ooo 3 quæ

quæ nubet alia est à servis accersentibus, & A
ab iis qui ad nuptias acceriti sunt; ita &
in mysticis rebus, aliqui ad novæ nuptiæ
collocationem assumuntur; alii autem in
servorum ordinem, qui invitatos ad nu-
ptias accersitum mittuntur; ac præter il-
los demum tertii, qui nempe ipsi ad nu-
ptias invitati sunt: verum diversos ani-
marum ordines, vel simul facultatum qui-
bus pollent, Deus noverit, nec non & cau-
sas propter quas ad sponsæ collocationem
assumantur illi; alii inter eos qui vocati-
ni huicce ministrant; atque alii demum in-
ter ipsos invitatos. In spiritalibus autem
nuptiis animadvertit consuetudinem Ver-
bi sponsi, unde factus tempestivè exoti-
tur, cum anima sponsa quæ Verbo nu-
pfit, ab eoque vitiata ac corrupta non est,
sed quotiescunque cum sponso confucit,
corruptionis immunitatem concipit, &
qualem ex ejusmodi nuptiis nasci proge-
niem par est, rationales nempe factus
enititur. In ejusmodi item nuptiis ad pa-
ratum ex solido in spiritalibus rationali-
bus cibo prandium mentem adverte; cu-
jus cibi solidiorem partem tropologice si-
gnificatam intelligito per tauros; quod
autem spirituale in hac eadem contem-
platione continetur, per macinata altitia;
aliam autem varietatem, spirituales nem-
pe contemplationem quæ pro rerum cor-
porearum ratione fit, per hæc verba: *Et
omnia parata*: tale siquidem prandium
Rex copiis omnibus, uti regem decet, af-
fluens instruit, pro regia sua dignitate &
opibus. Prior certe ad nuptias invitatio,
ad Israeliticæ quasdam generosiores ani-
mas mihi videtur pertinere. Quin enim per-
spiciaciori pollent ingenio, eos à vocato-
ribus per disciplinæ verba ad beatum il-
lud epulum præ reliquis accersitos vult
Deus venire: hos autem videre licet voca-
tioni minime obsequentes venire nolle,
& alii propterea mittuntur servi eos ac-
cersituri qui venire recusant, & promissu-
ri futurum ut si invitati venerint, parati à
rege prandii participes fiant, nec non &
taurorum qui inter munda mundis omni-
bus majores sunt, & vario ac multiplici
argumento saginatarum super unaquaque
quæstione cogitationum; nam quasi sagi-
natum vel disiectum, quique in Tropolo-
gia maceratus dicitur, sermonem proponit,
qui super proposita quæstione multiplex
profert ac perfectum argumentum: quem
admodum si sublesta quædam & infirma
probandis quæstionibus proferri argu-
menta fingamus, quibus eæ valide confir-
mari videantur, tenuia sane sunt ac exilia,
& ut convenienter hæc appellem maci-
lenta ac strigosa quæ macinata sunt: at non
ejusmodi sunt quæ in regis prandio fue-

λάντας δέλας, καὶ τὰς κεκλημένους εἰς τὰς γά-
μους. ἄλλως καὶ ὅτι τῶν μυστικῶν πραγμάτων, ἡ
μὴ πνὴς εἰς αὐτὰ μετὰ τὸν οὐρανὸν εἰς τὸ σύ-
μα τὸ νύμφης, ἀλλοι δὲ εἰς τὴν ἑλπίδα τῆς δο-
σεως μὲν δέλων καλεῖται τὰς κεκλημένους εἰς
τὰς γάμους, ὡς τὸ αὐτὸ δὲ τὰς, ἡ κεκλημένη
εἰς τὰς γάμους. δεῖ δὲ αὐτὴν εἶναι τὴν ἀποφασί-
μα τῶν ψυχῶν, ἡ συν αὐταῖς καὶ διδάμειν,
καὶ τὴν αὐτὴν δὲ τὰς δεῖ μὴ ὅτι τὸ σύμα τὸ
νύμφης ἀναλαμείβεσθαι. ἑτέρες δὲ ὅτι τὰς
δύλας τὰς διακονεῖν τῇ κλήσει. καὶ ἄλλοι
ὅτι τὰς καλεῖν εἰς τὸ πνευματικὸν γάμον
κοινωνίαν νοεῖ λόγον μὴ εἶναι ἐν καλῶ πα-
μῶν, καὶ νύμφης ψυχῆς γαμεῖν λόγον,
καὶ μὴ φθέρειν λόγον. αὐτὸς. ἀλλὰ καὶ κατὰ
ἐκαστὴν τὴν πρὸς αὐτὴν κοινωνίαν ἀποφασί-
μα τὰ μετὰ τὴν εὐχὴν, ὡς ἡνὶκά ἐστιν ὁποῖα ἡνὶκά ἐστι
τῶν γάμων λογικὰ ἡνὶκά ἐστι καὶ τῶν
τῶν γάμων νοεῖ τὸ εἶμα τὸν ἀνὴρ εἰς τὸν
σερῶν ἐν πνευματικῶν λογικῶν τροφῶν, καὶ τὸ
σερῶν τὸ τροφῶν τροπολογεῖν μοι νοεῖ ἐν
τῶν ταύτοις ἀλλὰ καὶ τὸ πνευματικὸν τὸ αὐτὸ
ρίας ἐν τῶν θυμῶν σιτιστῶν, καὶ τὴν ἀλλήν
ποιμνὴν τὴν ἀναλογίαν τῶν σωματικῶν πνε-
υματικῶν θεωρίαν, τῶν τῶν ἀπὸ τῶν εἶμα. ὁ
βασιλεὺς ἐν δαφνίᾳ βασιλικῇ ἀξίως τῶν
σιτιστῶν καὶ τῶν πρὸς αὐτὸν τῶν πρὸς αὐτὸν
δοκῶν μοι οὐδὲν πρὸν ψυχῶν ἐργα-
τικῶν γέρονται ἡ πρὸς τὴν κλήσιν εἰς τὰς γά-
μους. πρὸς τὴν κλήσιν γὰρ διὰ τὴν καλῶν τῶν
δασκαλίας λόγῳ βέλτεται ὁ δεῖς ἡνὶκά ἐστι
μακαρίαν ταύτην ἐστὶν τὰς πρὸς τὴν κλήσιν δι-
φουσεῖν. ὡς ἐστὶν ἰδὲν ὅτι εἰς τὴν κλήσιν ἐλ-
θεῖν εἰς τὴν κλήσιν, καὶ διὰ τὸν δόξαν τῶν ἀλ-
λοι δέλοι πρὸς καλῶν τὰς μὴ δέλοι τὰς ἐλ-
θεῖν, καὶ ἐπαγγελόμενοι εἰς ἐλθοῖν οἱ κεκλημένοι
μετὰ τὴν φεῖν αὐτὰς εἶμα τὸν ἀνὴρ εἰς τὸν
βασιλεὺς δόξας, καὶ ταύρων τῶν ὡς ἐν καλῶ
ροῖς πάντων τῶν καθαρῶν μελόντων, καὶ σαρ-
τευμένων τῇ ποιμνίᾳ καὶ πολλῇ δόξῃ εἰς τὴν
ἐκαστὴν πρὸς τὴν κλήσιν νοημάτων. οἷον γὰρ σιτισ-
τῶν τῶν λόγων διηρημένων, καὶ ἐν τροφῇ
για λεγόμενοι τετυμένοι, ὁ τῶν πρὸς τὴν
κλήσιν πρὸς τὴν κλήσιν, ὁ τῶν πρὸς τὴν
ἐκαστὴν, ὡς ἐν καλῶ τῶν πρὸς τὴν κλήσιν
ἀδελφῶν φερόντων εἰς τὴν πρὸς τὴν κλήσιν
δξιν καὶ τῶν δόξαν κατὰ σκευάειν οὐκ, ἐν
ἀν τῶν τετυμένων λεπτά πνα καὶ ἰσνά, καὶ ἡ
ὁμοίως ὀνομάσω ξηρὰ καὶ ἀσάρκα, ἀλλὰ τῶν
αὐτὰ τῶν εἶμα τὸν ἀνὴρ ἐν τῶν βασιλεὺς δξιν
εἰς

ἐξίας ἔγαμεν, ἀλλὰ καὶ ἐς τὸ ἰσχυρότερον σκότος, ὡς
 ὅτι πάλιν φανερὸν ἀμύγες. ἵνα διψήσας φανερὸν
 μὴ τὸ γινώσκον ἐν σκότεινῳ τῷ ἰσχυρότερον, καὶ αὐτὸς
 αὐτὸς ἐν δυνάμει αὐτῶν δύστηνός, καὶ αὐτὸς
 βεν ῥύσας θεόν, καὶ τὰς ὁδοὺς ἐξῆλθες διὰ
 τὴν κακίαν φαγόντας τὴν ὁμφοκα, καὶ διὰ τὸ
 ἀμωδιάσας. ἔτι φανερὸν τὴν ὁμφοκα
 οἱ ὁδοὶτες ἀμωδιάσας τὴν ὁμφοκα καὶ κακίαν
 μισθὸν λέγει τὴν κακίαν, καὶ μὴ ἐπὶ ἐνομήσει
 τοῖς ἐμωπῶσιν, ἀλλὰ ἀμωμέωνται αὐτῇ,
 δὸν ὁδοῦται ὅτι τὸ πέπεισεν, ὅτι γλυκίαν ποι-
 ῶσαι τὴν τὸ ἀρετῆς φυλῶν. ὅτι φέρει ὅλην τὴν
 ἀρετὴν διὰ τὴν τὴν πολλὰς καὶ κεκλημμένων
 ἐμωπῶσιν ἀξίαν. ὅτι πολλοὶ γὰρ εἰσιν οἱ
 κλητοὶ, ἀλλὰ ὅτι ἐς ἐξελθόντας εἰς τὸν γάμον, καὶ
 ἀνακληθῆναι οὐκ ἐξελθόντας, ὅτι οἱ γὰρ ἐκλε-
 τῶν καὶ περὶ γε καὶ ἀνοήτων τὴν πολυθῶσιν
 ἀρετῶν, ὅτι ἐν ἀπᾶσι ἐξον ὀνομάσας, ἐκκλη-
 σίαν, καὶ ἐξελθόντας πᾶσι μὴν οἱ εἰσίντες ὅτι κα-
 σεον, καὶ μετὰ μορφομένην τὴν ἀνακαμψίαν, ὅτι
 νόος πᾶσι ὅτι οἱ ῥαθυμότερον πολυθῶσιν, καὶ
 συνηματίζοντες τὴν ἀντιτάττω, ὅτι οἱ ὅτι κα-
 σίαν ἐν τῇ λέγασα ὅτι σωτῆρς φωνή. πολλοὶ
 γὰρ εἰσι κλητοὶ, ἀλλὰ οἱ ἐκλετῶν καὶ ἀλλὰ κα-
 λῶν, ὅτι πολλοὶ ἤρτησαν εἰς ἐλθέν, ὅτι οἱ ἰσ-
 σεσι, καὶ ἀντιτάττω εἰς ἐλθέν διὰ τὴν τὴν
 ὅτι οἱ γὰρ οἱ ἀρετῶν αὐτῶν.

A in tenebras etiam exteriores, & omni cas-
 sas lumine ejiciant; ut postquam in exte-
 rioribus tenebris fuerit versatus, lumen
 fitiens, ad Deum qui beneficium in eum
 conferre, atque inde illum liberare po-
 test, fleat, infrendatque dentibus, qui
 propter nequitiam suam uvam acerbam
 comederunt, atque idcirco obstupuerunt:
Qui enim comederit uvam acerbam, obstupe- 1er. 31. 30.
scient dentes ejus. Per acerbam porro uvam
 ejus nequitiam designari credendum est,
 qui ad ulteriora non contendit, sed eodem
 permanet loco, cum ad maturitatem con-
 tendere deberet, & virtutis uvam dulcem
 efficere. Quod autem invitentur plerique,
 digni autem nequaquam fiant, toti para-
 bolæ id subnectit: *Multi enim sunt vocati; Matth. 22.*
 at propter eos qui ad nuptias ingressi, & 14.
 pauci numero cum essent, discubuerunt,
 illud: *Pauci vero electi.* Quod si quis nu-
 merosos Ecclesiarum, ut simplicioribus
 utar verbis, cœtus consideret, quodque
 piam at rectam vitam ducant, & reforma-
 ti sint in novitate sensus; quodque segnitè
 vivant, & conformentur huic sæculo, tum
 demum utilitatem comperiet dicti hujus a
 Servatore prolati: *Multi enim sunt vocati,*
pauci vero electi. Alibi vero dictum est:
Multi querent intrare, & non poterunt; Luc. 13. 24.
 & *Contendite intrare per angustam portam; Matth. 7.*
quia pauci sunt qui inveniunt eam.

Περὶ τῶν ἐπερωτησάντων διὰ τὴν κῆν.

De iis qui de censu interrogaverunt.

Τότε πορεύσαντες οἱ Φαρισαῖοι συμβέ-
 λον ἔλαβον κατ' αὐτὸν, ὅπως αὐτῶν πα-
 ραδόσωσιν ἐν λόγῳ, καὶ ἀξίως, ὡς τὰ καὶ
 ἀφ᾽ αὐτῶν ἀπ᾽ αὐτῶν τὸ βῆμα καὶ ἐκκει-
 μένης λέξεως, καὶ ὅτι ῥητὴν τοῖς ἐν εἰναι μοι φαί-
 νεται ἰσχυροί, αὐτὸς ἰσχυρὸς τὴν κατὰ τὴν
 μωσῶν νόμον διδασκαλίαν, καὶ πολιτείαν ἀ-
 πεξενωμένην τὴν ἐν ἡθῶν ἀγωγῇ, καὶ ὁδῶν ἐ-
 χοντες τὸν λόγον. ὡς ἀποδοῦναι αὐτοῖς τὴν
 ἀληθείαν, καὶ κύριον πολεμήσει αὐτοῖς, ἀν-
 τίστατο τοῖς κρατοῦσιν αὐτῶν ἐν ἐνέσῳ ὑπὲρ
 μὴ ἀποδοῦναι τὸν νόμον, καὶ θεῶν καὶ πολλὰς ἑ-
 ἀρετῶν ἀποδοῦναι καὶ ἐν δυνάμει αὐτῶν ὅτι ῥωμά-
 ῶν βασιλέων ἀνδριάντα καὶ αἰσας, εἰς αἰσίν
 εἰς τὸν ναόν, καὶ ἀντίστατοι ἐκ κωλύοντες τὰς
 ἰσχυροτέρας αὐτῶν γυμνασίας, ἐκ τῆς ἡμαρτηκέναι
 ἰσχυροτέρας ἀντιτάττω τὴν κατὰ τὸν χρόνον τιβε-
 ρε καὶ αἰσας, ἰσορῶν ἱεραφάς, ὡς ἀρετῶν πον-
 τῆς πλάττει ἐκινδυνύσει. ὁ λαός, ὅτι μὴ πλά-
 τε βιαζόμενος ἀνδριάντα καὶ αἰσας ἀναθεῖναι ἐν τῇ ναῷ, τὴν καὶ ἀρετῶν δυνάμει κωλύ-
 P p p relu-

Tunc abeuntes Pharisei consilium inie-
 runt adversus eum, ut caperent eum in
 sermone, & reliqua usque ad id: *Et relicto 15. & seq.*
 eo abierunt. Loci hujus, juxta ipsius con-
 textus verba, hæc mihi videtur esse sen-
 tentia. Judæi, utpote peculiarem, secun-
 dum Moïsis Legem, doctrinam, & diver-
 sam à Gentium instituto vitæ rationem
 tuentes, illudque dogma observantes: *Ecclesi. 1. 1.*
Usque ad mortem certa pro veritate, & 13.
Deus pugnabit pro te, ne Legem Dei vio-
larent, victoribus sui Gentibus adversa-
bantur; & sæpe in præsentissimum vitæ
discrimen adducti sunt, cum Romanis,
 qui propter Judæorum peccata superiores
 ipsis evaserant, Cæsaris statuum Templo
 Dei inferre volentibus palam oblite-
 rent. Ac sub Pontio quidem Pilato val-
 de periclitatum esse populum ex conscri-
 ptis Tiberii Cæsaris tempore historiis
 discimus, cum Cæsaris statuum in Tem-
 plo consecrare omni ope contenderet Pi-
 latus, hi autem supra vires etiam suas

[illegible]

Περὶ Ῥαδδευκαίων, οἱ ἐπηρώτησαν τὸν ἱερεῖν
 περὶ τὸ γυναικὸς τὸ ἐπὶ λαδύ-
 σης ἀνδράς.

ΕΝ οικίῃ τῇ ἡμέρᾳ προσήλθον αὐτῷ
 Ἡσασδακαῖοι λέγοντες· μὴ εἶναι ἀνάσσειν·
 ὡς ἔχεις τὰ ὀφειλόμενα τοῦτον τῇ διδασκῇ
 αὐτῷ· ὅτι ἰσοδυναμεῖς αὐτῷ, ἢ αὐτῷ
 αὐτοῖς εἶρη) καὶ ὡς τῷ μαρκῷ, ὡς τῷ πετῷ, ἐν
 ἄλλαις κατ' ὀλίγα λέξουσιν ἐν οικίῃ τῇ ἡμε-
 ραίᾳ, ἥ ὅτε προσβύντες οἱ φαρισαῖοι συμ-
 βάλον ἐλαβον καὶ αὐτῶς, ὡς αὐτὸν παρὰ δό-
 σιν οὐ λόγῳ, καὶ πτωχάνον) ὡς περὶ τῶν κλέ-
 στικῶν· ὅτι διποκρινόμενος τῷ σωτῆρι ἡ-
 μῖν περὶ τῆς κήνης, καὶ ἐπὶ τοῦ· ἀποδείξεν τὴν καί-
 ρα καὶ κρίσαι, καὶ ὡς τῷ θεῷ πατρί, καὶ
 θωμάσαντων τῶν ἀποκρισάντων αὐτῷ, ὡς ἦσαν οἱ
 Ἡσασδακαῖοι· εἰδότες αὐτῶς συνείδους διπο-
 κρίσεως, ἥτις αὐτοὶ διὰ τῆς ἐπαπορήσεως ὡς ἀ-
 σπῆσαν αὐτῶς κρείττους λόγον ἔχοντας, μὴ εἶναι
 λέγοντας ἀνάσσειν τῷ ἐλπίζοντι αὐτῷ, ἢ
 ὡς καὶ μαθησὶς περὶ διωγῶν) εἶναι ἀνάσσειν
 τῷ τῶν μαθησῶν γραφῶν, ὡς ποιεῖ οἱ βίβλῳ· ἔσαι
 τὴν ἀναπορίαν· ὡς ἀπὸ τοῦ ὅτι χρεὼν πᾶσα Ε
 ἡ τέκνη ἐστὶν τῷ σωτῆρι ἡμῶν διδασκαλία
 ὡς περὶ σοφίας ἐγένοντο καὶ πᾶσιν γε· ἐλθόντων
 αὐτῶν εἰς τὸ ἔργον, προσήλθον αὐτῷ διδασκαλοὶ οἱ
 ὀφειλόμενοι καὶ περὶ βύττοις τῶν λαῶν λέγοντες,
 οἱ ποῖα ὀφείλει αὐτὰ ποιεῖς, ὡς ἐδωκεῖς τὴν
 ὀφειλὴν αὐτῷ; ὡς ὅς ἐς ἀντιφρόνησιν αὐτῶν
 ἰσχυρῶς, ἐδίδεν δι' ὀλίγους παρηγήσας τῶν ὡς τῷ
 εἶναι αὐτῷ διποκρινόμενον εἰς αὐτὸν τὸ λέγειν πα-
 ρεβόλῃ τῶν ὡς τῷ δύο τέκνων, ὅτε ὡς ὁ
 ὡς ἐστὶν αὐτῷ, ὡς τῷ δύο τέκνων, ὅτε ὡς ὁ

ita ut à nobis supra dictum est, responderet:
verum quomodo discendi causa ipsam non in-
terrogem, sed ut cum in sermone illaque-
ent ac tentent, propterea accepta ipsius
super sua questione sententia, nullam-
que sibi præbitam hinc infundendi occasio-
nem demeriti, non apud eum quidem,
quemadmodum Discipuli, manserunt; ne-
que simpliciter abierunt, ut de aliis scriptum
est, *sed Relicto eo abierunt*: ac ejusmodi qui-
dem sunt, postquam Verbo, & fide ei non
habita, postquam audierunt illud, reced-
unt. Et vero deus qui postquam audie-
runt ab ipsa auditione deficiunt, non aber-
raverit profecto, qui dixerit, eos relicto Jesu
abiisse; non autem illud Sponsa usurpabi-
mus: *Tenui eum, nec dimisi eum,*

*De Sadducæis, qui Jesum interroga-
runt de muliere quæ septem viris
nupserat.*

In illo die accesserunt ad eum Sadducei, qui dicunt, non esse resurrectionem, & reliqua usque ad id: mirabantur in doctrina ejus. Paria his, vel fane eadem apud Marcum & Lucam non valde discrepantibus verbis narratur. In illo die, quonam die? an quando abeantes Pharisei consilium intierunt adversus illum, ut caperent eum in sermone, & ipsum de censu interrogarunt? Postquam enim Servator noster responsum eis de censu dedit, & dixit: Reddite ergo quae sunt Caesaris, Caesari: & quae sunt Dei, Deo, ipsiusque responsum mirati sunt, verisimile est responsum ejus perspecta prudentia existimasse Sadduceos, vel proposita quaestione palam facturos melioribus se niti argumentis, cum minime resurrecturos eos dicerent qui resurrectionem sperant; vel certe quomodo juxta Moysi scripta, esse possit resurrectio, qualisque resurrectorum futura sit vita, sese discuturos. At omnem fecit Sospitatore nostro temporibus illis explicatam doctrinam, interrogationibus respondendo traditam fuisse observa: ac primum quidem: Quum venisset in Templum, accesserunt ad eum docentem Principes Sacerdotum, & Seniores populi dicentes; In qua potestate haec facis? & quis tibi dedit hanc potestatem? Quibus cum aliam de Johanne interrogationem vicillim proposuisset, eorum postulatis responsum ex aequo invidisse visus est. Deinde Parabolam narrat de duobus filiis, & ejus qui in vinea operaturum se receperat, neque operatus est; & ejus qui minime promiserat, nihilominus tamen operatus

est. Postea parabolam de vinea, servorumque ac filii interfectioribus agricolis, quæque his subijuncta sunt, edidit. Aliam postmodum de invitatis ad nuptias parabolam; ac aliam deinde super censu interrogationem; nec non & tertiam Sadducæorum de resurrectione quaestionem conscripsit Matthæus. Quin & quarta post illam à quodam Phariseo eum tentante facta est interrogatio,

Matth. 22. quodnam scilicet foret *mandatum magnum in Lege*. Cum tot ergo proponerentur ipsi quaestiones, congregatis Phariseis de rebus ad Christum pertinentibus ipse, quoque eos interrogavit. Sadducæi ergo qui resurrectionem non esse sciebant, non eam solum quæ à simplicioribus carnibus resurrectio dicitur, respuebant, sed & animæ non modo immortalitatem, at omnem etiam perseverantiam funditus tollebant, nullam animæ vitam post illam corporis in Moysi scriptis significari credentes. Eandem autem de humana anima sententiam quam Sadducæi, ad hunc usque diem Samaritani tuerentur, quique inter eos probare se Legis peritos volunt, & pro Moysi Lege ac circumcissione ad mortem usque depugnant. Hoc autem de resurrectione placitum, quod nimirum tuebantur Sadducæi & Samaritani, futuram deinceps animæ vitam negantes, amplexi quidam Apostoli temporibus Corinthii, resurrectionem quoque non dari statuebant; de quibus id ipse scribit:

1. Cor. 15. 12. Si autem Christus predicatur quod resurrexit à mortuis; quomodo quidam dicunt in vobis; quoniam resurrectio mortuorum non est? Quod autem mortuorum resurrectionem inficiantes Corinthii, juxta Sadducæorum sententiam, resurrectionem, hoc est, animæ perennitatem respuerent, his ostendit verbis: Si in hac vita tantum in Christo sperantes sumus, miserrabiles sumus omnibus hominibus. Quod si diligenter perpenderit, videbis eum qui receptam ac creditam in Ecclesia mortuorum resurrectionem negat, etiam si falso neget, non plane in hac vita tantum in Christo spem positam habere; nam si, ut id ponamus, vera non sit credita à multis resurrectio, non in hac vita tantum in Christo spem collocavit qui eam repudiavit, si modo vivat anima, non illud quidem resumens corpus, sed aetherium aliud ac melius induens; sed nec miserrabiles sumus omnibus hominibus, si animam quidem vivere dicamus ac superesse, hoc autem corpus ipsi nequaquam circumponatur, illudque eam resumere non fateamur. Ut autem sententiæ huic plane adversari in priore ad Corinthios Aposto-

1. Cor. 15. 19. Quod si diligenter perpenderit, videbis eum qui receptam ac creditam in Ecclesia mortuorum resurrectionem negat, etiam si falso neget, non plane in hac vita tantum in Christo spem positam habere; nam si, ut id ponamus, vera non sit credita à multis resurrectio, non in hac vita tantum in Christo spem collocavit qui eam repudiavit, si modo vivat anima, non illud quidem resumens corpus, sed aetherium aliud ac melius induens; sed nec miserrabiles sumus omnibus hominibus, si animam quidem vivere dicamus ac superesse, hoc autem corpus ipsi nequaquam circumponatur, illudque eam resumere non fateamur. Ut autem sententiæ huic plane adversari in priore ad Corinthios Aposto-

λαβάνην αὐτοῦ ἐτιγχεῖ καὶ σκευὴν ἑξ ἑσθλῶν ἀποσκευῶν, ὥστε ὁ μακάριος αὐτοῦ

ἔργασαμὲν δὲ. εἴτα μὴ ταῦτα λέγει τὴν αἰὲν τε ἀμπελῶνα καὶ ὁ ἀβελῶνα, καὶ τὴν ἀπακτε-
ναντων γεωργῶν τὰς δ' ἄλλας καὶ τὴν ὑαί, καὶ τὴν
ἐξ ἧς τέτων. αἰὲν τ' εἰς τὰς γὰρ μέγας κλητὴν ἀν-
τὼν καὶ ὁ ἀβελῶνα, καὶ μὴ ἔστω δούτερον πᾶσι
τὴν αἰὲν ὁ κλητὴν ἀνέγραψεν ὁ ματθαῖος, ὁ
τρίτῳ τὴν τῶν σαδδουκαίων αἰὲν ἀνάστασις
ἐπαπόρῃσιν· ἀλλὰ καὶ τὴν αἰὲν μὴ ταῦτα
πρώτοις γεγρηγὴν πινθ. Φαρισαῖς πρὸς
ζόντος αὐτὴν αἰὲν ὁ. ποία ἐν τῇ μεγάλῃ ἐν
τῷ νόμῳ. ὁ σάτωρ ὁ ἱερωτῆσων αἰὲν ἀναστῶν
αὐτῶν, καὶ αὐτὸς σιωπῶν τῶν Φαρισαίων ἐπὶ
ἐρώτησιν αὐτῶν τῶν αἰὲν ὁ. χεῖρ ὁ. σαδδου-
καῖοι μὲν λέγοντες μὴ εἶναι ἀνάστασιν, ἐπὶ
ἐν τῇ σιωπῇ αὐτῶν ἀπλῶς ἐκείνους ὀνομαζομένων
ἀνάστασιν σαρκὸς ἠθέτην, ἀλλὰ καὶ πνευματικῶς
ἠθέτην τὴν τῶν ψυχῶν ἐκείνους ἀθανάσιον, ἀλλὰ
ἐπὶ τῇ ἀποκρίσει, οἱ μὲν μὴ ἀναστῶν, οἱ δὲ μὴ
γράμματα σημαίνοντες τὴν τῶν ψυχῶν μὴ ταῦτα
ζωὴν. ὁ αὐτὸς αἰὲν σαδδουκαῖοις δόγμα αἰὲν
τῶν ἀνθρώπων ψυχῶν φρονέει μετὰ τῶν
ροσαμααῖς, καὶ οἱ κοδομῆντες ὅτι αὐτῶν
νομομαθεῖς, καὶ ὡς θανάτου ἀγῶνι ὡμῶν αἰὲν
ὁ. μωσῆος νόμος, καὶ τῶν ἀποστόλων. ὁ αὐτὸς
αἰὲν ἀνάστασις σημαίνοντες, λέγει ὁ αἰὲν
σαδδουκαῖοις καὶ σαμαρειῶν ἀθετοῦ τὴν τῶν
ψυχῶν μὴ ταῦτα ζωὴν, νοθεύοντες τὴν τῶν
ἐκείνους χρόνον κορυθῶν, ἐδογματῶν μὴ
εἶναι ἀνάστασιν, αἰὲν ὡν ταῦτα γέγραπται. καὶ
ὁ. χεῖρ ὁ. κηρύσσεται ἐν νεκρῶν ὅτι ἐγγίγῃ πᾶσι
λέγουσιν ἐν ὑμῖν πᾶσι ὅτι ἀνάστασις νεκρῶν οὐ
ἔστιν; ὅτι ὁ αἰὲν κορυθῶν λέγοντες μὴ εἶναι ἀνά-
στασιν νεκρῶν, ὁ αἰὲν σαδδουκαῖοις σημαίνοντες
ἠθέτην τὴν ἀνάστασιν, τὴν ἐπὶ τῇ ἀποκρίσει τῶν
ψυχῶν, δὴ ὅσον ποιεῖ ἐν ὁ. εἰ ἐν τῇ ζωῇ αὐτῶν
πικρότες ἐσμὲν ἐν χεῖρ ὁ. μόνον, ἐκείνους ὅτι
τῶν ἀνθρώπων ἐσμὲν ὅτι ἐπὶ τῇ ἀποκρίσει ὁ. ὅτι
ὁ. ψαῖ ὅτι ὁ μὲν ἀθετοῦ τὴν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ
πεπεσθυμένῳ ἀνάστασιν νεκρῶν, καὶ νεκρῶν
ἐμὲν ἀθετοῦ ἐπὶ πάντων ἐν τῇ ζωῇ αὐτῶν ἐν
ἐκείνους ἐστὶ μόνον. ἵνα καὶ κατὰ τὴν αἰὲν
ἡ ἀληθὴς ἡ πεπεσθυμένη αἰὲν ὁ. ὅτι πολλοὶ ἀνά-
στασις, ὅτι ἐν αὐτῇ τῇ ζωῇ ἡλικίας μόνον ἐν
χεῖρ ὁ. ἐκείνῳ ἀθετοῦ, ζωὴς τῶν ψυχῶν, ὅτι
ἐκείνους μὲν ἀπολαμβανέσθαι τὸ σῶμα, ἐκεί-
νους δὲ αἰθερίον καὶ κρείττον. ἀλλὰ ὁ αἰὲν
νότεροι πάντων ἀνθρώπων ἐσμὲν, ἐν τῷ μὲν
ψυχῶν λέγομεν ζῆν καὶ παρὰ τὴν τῶν σῶμα
ἐκείνους αἰθερίᾳ μὲν αὐτῇ, μὴ δὲ λέγομεν ἀπο-
κρίσει

εσθαι ἐν τῇ παρὸς κορινθίαις παρτέρεϊ, συζη-
 σόμεθα καὶ τῷ· εἰ ὅλως νεκροὶ οὐκ ἐγείρονται, τί
 καὶ βαπτίζονται ὑμεῖς αὐτοὶ; ἢ ὅτι ἡμεῖς κιν-
 δυάζομεν πάντων ὅσων; ὅτι τῷ· εἰ, καὶ ἄνθρω-
 ποι, θηριομαχίᾳ ἐνέφρονται, τί μοι τὸ ὀφελος,
 εἰ νεκροὶ οὐκ ἐγείρονται; φάγωμεν δὲ πῶμεν,
 αὐτοὶ γὰρ ἀποθνήσκομεν· ἐσθίω γὰρ τὸ νομιζόμενον
 ὡς πολλοὶ ἀληθεῖς εἶναι μὴ εἶναι ἀληθεῖς
 τὸ παρὸς τὴν ἀνάστασιν τῶν νεκρῶν, πῶς τὰ τῶ α-
 κολαθεῖ τὸ μάττω ἡμᾶς κινδυνεύειν ὑπὲρ τῆς
 σωτηρίας τῆς ψυχῆς ἡμῶν ἀπὸ ζομῶν; πῶς δὲ
 ἐσθίω ὀφείλω τὰ διὰ χρεῖς ὁ θηριομαχίᾳ δου-
 λῆσαι; ἀπονομιζόμενα καὶ ἀξίαν, τὸ δὲ παρτέρεον σώ-
 μα μὴ ἀπολαμβάνει· πῶς δὲ ἀπολαμβάνει τὸ μὴ
 εἶναι σαρκὸς ἀνάστασιν. φάγομεν δὲ πῶμεν,
 αὐτοὶ γὰρ ἀποθνήσκομεν; ἔτι ταῦτα δὲ φάμεν
 ἀπιστῶντες τῷ ἂν ἡσάρα γεγραμμένῳ ὅτι τὸν τὸν
 τερπνὸν ὅλε· πάντα σὰρξ τὸ ζωῆον ἔσθ. ἢ
 τῷ ὑπὸ τῷ ὀνόματι λεγομένῳ· ὅτι ὁ ἀνάστατος ἐστὶν ὁ
 οὐκ ἔμελλεν μέλλων ἐπὶ τῇ γῆς, ἀνάσταται τὸ
 δέμα καὶ ἀνατλούει ταῦτα. οὐκ ἀπιστῶ-
 μεν γὰρ ἐν τῇ ἀποστολικῇ φωνῇ λεγούσῃ. ζωο-
 ποιῶν τὰ θνήσκοντα ὑμῶν σώματα, διὰ τὸ ἐνοικεῖν
 αὐτῶν πνεῦμα ἐν ὑμῖν. ἀλλ' ὅση δύναμις κα-
 τὰ τὴν ἐκκεκρυμμένην ἐξ ἐναγγελίας
 σηματοποιῶντος τὸν τὸν ἀνάστατος, φωνῆς. διὸ δὲ
 παρτέρεται τὰ διὰ τὸ παρτέρεον παρὸς κοριν-
 θίαις ῥητὰ· παρτέρεται ἐν τῇ παρτέρεϊ σαδδουκαῖοι,
 οἵτινες ἐλεγον μὴ εἶναι ἀνάστασιν, ἀνάστασιν δὲ
 τῶν, ὡς ἀποδοκίμαζον, κατ' αὐτοὺς, καὶ ἐπι-
 ρώπιδον ἡμῶν τὸν κυρίον λέγοντες, μωσῆς ἔπεν,
 εἰ τις ἀποθνήσκῃ μὴ ἔχων τέκνα, ὁππᾶμι βρεῖ-
 σαι ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ ἀνα-
 στήσει αὐτὸν καὶ ἀδελφὸς αὐτοῦ· ἀξίον ἐν εἰς
 τῷ μοι δοκεῖ παρτέρεται τῶν μωσέως λέ-
 ξιν, εἰς τὴν ἀνέφερον σαδδουκαῖοι τὰ ἐν τῇ
 ἐναγγελίᾳ γεγραμμένα ὑπὸ αὐτῶν ἐξητάται·
 ἔχει ἐν ἑαυτῷ ἐν τῇ δουτερονομίᾳ τὸ ῥητόν.
 εἰ γὰρ καὶ κλησώσιν ἀδελφοὶ ἐπὶ τὸ αὐτὸ, καὶ
 ἀποθνήσκῃ ἐξ αὐτῶν, καὶ ἐξ ἑαυτοῦ, ὡς ἔ. οὐκ ὅ-
 τι ὑπολυθέντες τὸ ὑποδύναται τὰ τὰ δὲ ῥητὰ
 οἱ σαδδουκαῖοι, ὡς τῶν ἐλπίδα τὴν ἀνάστασιν
 μὴ ἔχοντες, φάυλως ἀπέσπυντες, καὶ μὴ δὲ
 δεῖ ἀξίον ἐνδυμνήσαντες εἰς τὸν ἐκκεκρυμμένον νό-
 μον ὡς ἡσάρα ἀπολαβεῖν τὴν εἰναι ἀνάστασιν τὸ
 καὶ τὸν ἀνδρα ἀνδρα πάλιν ἐσθίω ἀνάστασιν
 ἀπρεῖα μορία ἔχοντα, καὶ τῶν γυναικῶν ἀ-
 ναστήσαντες, ὡς γυναικῶν παρτεκνῶν
 καὶ ταπεινῶς ὑπολαμβάνοντες λεγόμενα
 τὰ παρὸς ἀνάστασιν ἐκ τῶν ταῦτα αὐτοῖς νομίζον ἀπολαβεῖν, πλάσαντες πᾶσι μύ-
 δuxif-

lum amplius comprobemus, hoc etiam
 utemur loco: Si omnino mortui non resur-
 gunt, ut quid & baptizantur pro illis? ut
 quid & nos periclitamur omni hora? nec non
 & illo: Si (secundum hominem) ad bestias
 pugnari Ephesi, quid mihi prodest, si mortui
 non resurgunt? manducemus & bibamus,
 eras enim moriemur. Demus enim verum
 esse quod credunt multi, dogma resurre-
 ctionem mortuorum asserens falsum esse,
 quomodo inde sequitur frustra nos pro
 animarum nostrarum salute decertantes
 periclitari? quomodo item nihil ille emo-
 lumentum capiet qui adversus bestias pro
 Christo pugnaverit? * * * pro meri-
 to administrata, prius autem corpus non
 resumatur. Quo item pacto etiam si minime
 futura sit carnis resurrectio, hæc inde
 confectaria sunt: Manducemus & bibamus,
 eras enim moriemur? Hæc autem propter
 ea non dicimus, quod fidem his detre-
 ctamus quæ his apud Isaiam verbis con-
 scripta sunt: Videbit omnis caro salutare
 Dei; vel quod habetur in Job: Quia eter-
 nus qui solvere me debet super terram; Et sus-
 citare pellem meam que tolerat hæc; neque
 sane Apostoli dicto fidem negamus, quod
 tale est: Vivificabit mortalia corpora ve-
 stra, propter inhabitantem Spiritum ejus in
 vobis, sed pro virili parte vocis hujus,
 Resurrectio, significationem in præsentem
 Evangelii loco propositam repurgamus:
 unde & ex prioribus ad Corinthios deprom-
 ta allegavimus. Accesserunt ergo ad Iesum
 Sadducei, qui dicebant non esse resurrectio-
 nem; quo nimirum sensu Resurrectionis
 vocabulum, uti tradidimus, usurpabant,
 & interrogaverunt Dominum nostrum,
 Dicentes, Moyses dixit: Si quis mortuus fue-
 rit non habens filium, ut ducat frater ejus
 uxorem illius, & suscitet semen fratri suo.
 Hic ergo exponendus mihi videtur locus
 ille Moysi, ad quem ea referebant Sad-
 ducei quæ in Evangelio ab ipsis dicta
 fuisse narrantur. Sic ergo se habet ille
 Deuteronomii locus: Si habitaverint fra-
 tres simul, & unus ex iis mortuus fuerit, &
 reliqua, usque ad id: Domus discalceati.
 Hunc igitur locum perperam interpre-
 tantes Sadducei, utpote resurrectionis
 spem non habentes, nec quicquam Deo
 dignum super hacce Lege animo concipi-
 entes, si futura erat resurrectio confe-
 ctarium esse crediderunt, ut vir postquam
 resurrexisset, rursus vir foret, virilia ha-
 bens membra; & mulier muliebri induta
 corpore, etiamnum mulier resurgeret.
 Cumque hæc inde consequi crederent, de
 hac resurrectionis doctrina abjecte & de-
 missè sentientes, confarcinata quadam
 de septem fratribus fabula qui eandem

Cor. 15. 29.

30.

1. Cor. 15. 32.

Job. 19. 25.

26.

Rom. 8. 11.

Matth. 22.

23. 24.

Deuter. 25.

5. & seq.

Marc. 17.

dum Marcum, nec non & in Evangelio A
secundum Johannem scriptum est, vide,
num idem non sit solvere calceamentum,
ac discalceare; nec enim discalceari ju-
bentur Moyses, vel Josue, neque de Ser-
vatore loquens Iohannes usus est voce,
discalceare. Is ergo qui Legem violat,
neque omnino discalceatur, neque calcea-
tu integro ornatur, sed utrumque dimi-
dia ex parte habet; propterea convicto
eo coram Senioribus faciem ipsius mulier
conspuit; doctrinam enim liberos non
procreantem, neque factum dantem om-
nis anima conspuat, perque ipsius con-
futationem discalceat, quotiescunque im-
pingit ac vacillat. Et respondens ait; Sic

Dent. 25. 9.

faciens homini qui non edificat domum fra-
tris sui. Rursum autem hic observa, quem-
admodum homo appellatus est qui pec-
cat, ita qui domum fratris sui non aedifi-
cat, hominem nunc iterum appellari.
Quisquis ergo hominem ejusmodi a mu-
liere discalceantem, & consputum vide-
rit, ipsamque dicentem audierit: Sic fa-
ciens homini, qui non edificat domum fratris
sui, omnia ad ædificationem fratris, sui
agat; nisi enim ædificaverit fratris sui
domum, altero calceo exuetur, & conspu-
etur, & quicunque talis fuerit, nomen
ipsius in Israël ab omnibus spectantibus
Domus discalceati appellabitur. Ad alteram
vero præsentis hujusce Legis expositionem
mentem convertamus, sintque
fratres, Leges duæ; quarum priorum
qui servavit, Dei exlex non erat; quia
autem posteriorem tueretur, Christi sublex
est; Adveniente autem Christo, intelli-
ge priorem Legem, humanarum anima-
rum virum, interiisse, quoniam prius non

1. Cor. 3. 10.

glorificatum est, quod claruit in hac parte,
propter excellentem gloriam qua præditum
erat posterius; posterior nempe Lex
Christi, quæ Legis prioris ac Mosai-
cæ frater est, ipsiusque filius Verbum, quod
& priorem genuit. Quum autem simul ha-
bitarent duo hi fratres, tempore præsertim
adventus, alter eorum obiit, neque semen
erat illi, sed Defuncti uxor, subdita nempe
Legi anima, post prioris viri mortem, ad ex-
traneum virum nec sibi propinquum non
transit; vir enim ille, Lex nimirum Evange-
lii, utpote demortui viri frater, priori Legi
affinitate conjunctus est, & accedit ad fra-
tris uxorem. Pauli, exempli gratia, animam
Legi subjectam considera, atque ipsum
deinde Evangelio subditum propter
Christum, qui ipsum a Lege redemit:
ac vide, annon animæ Pauli vir obierit,
& mortuo tamen eo Defuncti uxor fo-

τα μαρκιον, ἐν τῷ κτ' ἰωάννου, μήποτε ἐταυ-
τῶν ἐστὶ τὸ λύσαι τὸ ὑποδήματα, τὸ ὑπολύσαι, ἢ
τὸ ὑπολύσαι καὶ λύσει; μωσὴς, ἢ ἰησοῦς, ἐδὲ
ἰωάννης αὐτὸ τὸ σῶπαι, ὡνόμασε τὸ ὑπο-
λύσαι, ὅθεν ἐν τῷ ἀναγνώσει ἔτε δὲ ὅλων ὑπο-
λύται, ἔτε παντὶ τῇ ὑποδίδει καὶ ὁμο-
τα, ἀλλ' ὅτι ἡμισείας ἐκάτερον ἔχει. διὸ ἐμ-
πίκειναι τὸ πρὸς σωπον αὐτῶν καὶ ὅτι τὸ γινώσκον
ἐλέγξασα αὐτὴν γυνή, ἐμπύειν γὰρ πάντα ὑπο-
χὴ τῷ ἐτεκνοποιεῖν, ἐδὲ καρποφορεῖν λέγει.
Ὁ δὲ τ' αἰατρεπῆς ὑπολύει αὐτὴν οἷς πᾶσι
ὁ δοκροδῆσα λέγει, ὅτι ἔταυ ποιεῖται τὸ
θεῶν ὅς οὐκ οἰκοδομεῖ τὸν οἶκον, ὁ δὲ αὐτῶν
αὐτῶν ὅς οὐκ ὁδομεῖται πάλιν ἐνταῦθα, ὅτι δὲ
ὁ ὡς ἀνθρώπου ὡνόμασε ὅτι ἡ ἀμαρτανία
νῦν οἱ ἡδὴ ὁ μὴ οἰκοδομεῖται τὸν οἶκον, ὁ
δὲ ἀδελφὸς αὐτῶν πᾶς ἐν ὁ ἐλπίων ἔστιν τὸν ἀνθρώπου
ὑπολύειν δὲ τὸν γυναικὸς, ὁ ἐμπύειν γὰρ
ἀκέρων αὐτῶν λέγει, ἔταυ ποιεῖται τὸ
πᾶς, ὅς οὐκ οἰκοδομεῖ τὸν οἶκον, ὁ δὲ ἀδελφὸς αὐτῶν
πᾶσι τὰ πρὸς οἰκοδομὴν τῶν ἀδελφῶν ποιεῖται.
ὁ μὴ οἰκοδομεῖται τὸν οἶκον τῶν ἀδελφῶν αὐτῶν,
ὑπολύειται τὸ ἐν ὑποδήματι, ὁ ἐμπύειν γὰρ
καὶ τὸ ὄνομα πάντες τῶν ἰσραὴλ αὐτῶν
τοῖς ὁρώσι κληθήσονται οἱ καὶ τῶν ὑπολύειν
ὑποδήματα ἰδὲν γὰρ ὁ δὲ ἀδελφὸς αὐτῶν οὐκ
ἔστιν ὁ νόμος διήγηται, καὶ ἔσονται δύο νόμοι
ἀδελφοί. καθ' ἑσὸν γὰρ τηρήσας τὸν πρὸς
ὁ καὶ αὐτοῦ θεῶν, ὁ γὰρ τὸν δὲ ἀδελφὸν οὐκ
σὺν ἐννομῶν χρεῖς, ὁ νομὸς καὶ τὸν χρεῖς
δὲ παρὰ τὴν ἰσραὴλ ἐστὶν πρὸς τὸν νόμον αὐ-
θροῶν τὸ τὴν ἀνθρώπων ψυχῆς, ἐπεὶ μὴ ὁ
ἔσται τὸ δεδωξασμένον ἐν τῷ πᾶσι πρὸς
τῶν, ἐνεκεν τῷ πρὸς ἀλλήλους ὁ δὲ τὸ
δὲ ἀδελφὸν δὲ ἀδελφὸν ὁ νόμος χρεῖς ἀδελφῶν
τῶν πρὸς τῶν καὶ μωσέως, καὶ ὁ νόμος αὐτῶν
γον, ὁ δὲ τὸν πρὸς τῶν ἐγέννησε, καὶ τὸν πρὸς
τῶν τῶν δύο ἀδελφῶν ὅτι τὸ αὐτῶν, καὶ τὸ
καὶ τὸν παρὰ τὴν ἀπὸ τῶν οὐκ ἐστὶν αὐτῶν καὶ
ὁ καὶ αὐτῶν πρὸς τὸν ἀλλὰ ἡ γυνή ὁ τῶν
Ετὸ καὶ τὸν θάνατον τῶν πρὸς τῶν ἀνδρῶν, ἢ ὑπο-
νόμον ψυχῆς, ἐξ ἑξῆς ἀνδρὶ μὴ ἐγγίνοιται
ἔτι γὰρ ἀνὴρ, ὁ τῶν ἐναγέλιος νόμος, ὡς ἀδελφὸς
τῶν ἀνδρῶν τῶν ἀνδρῶν πρὸς τῶν νόμος, ὁ
ἐγγίνοιται τῶν γυναικῶν καὶ τῶν ἀδελφῶν αὐτῶν
ὅτι τῶν ἀδελφῶν αὐτῶν, ἰδὲν μοι τὸν πᾶν τὸν
ὑπο νόμον, ἔταυ διὰ χρεῖς ὁ δὲ ἀδελφὸς αὐτῶν
αὐτὸν δὲ τῶν νόμος γυναικὸν ὑπο νόμον
λιον, καὶ ὁ δὲ μὴ ἀπέθανεν ὁ ἀνὴρ τῶν πᾶν τὸν
χρῆς, καὶ ἐδὲν ἡττον δὲ ἀποθνήσκοντες ἐκείνους, ἡ γυνή τῶν τῶν ἀνδρῶν ἐγγίνοιται ἐξ αὐτῶν οἱ δὲ τῶν

χρῆς, καὶ ἐδὲν ἡττον δὲ ἀποθνήσκοντες ἐκείνους, ἡ γυνή τῶν τῶν ἀνδρῶν ἐγγίνοιται ἐξ αὐτῶν οἱ δὲ τῶν

nascatur aliquis gloriam ei conciliaturus
qui ex hoc convictu factu non relicto ex-
cesserit. Quod si relictus frater doctri-
na huic præfelle, eamque tueri noluerit,
ignominia afficietur à Sapientia ipsum
dimidia tantum ex parte excalceante:
nec enim non excalceabitur ejusmodi ho-
mo, neque omnino excalceabitur. Ut
autem Legem virum mulieris, animæ sci-
licet, ex Scriptura dici probemus, hunc
ex Epistola ad Romanos proponemus lo-
cum, qui ita se habet: *An ignoratis fra-*
tres (scientibus enim Legem loquor) quia
Lex in homine dominatur, quanto tempore
vivunt? & cetera, usque ad id: Si fuerit
cum alio viro. Plurima autem à nobis in
hunc locum dicta sunt, cum in nostris in
Epistolam ad Romanos Commentariis
ipsum interpretamur. Quamvis autem
hæc per digressionem à nobis videantur
esse dicta, ad elucidandam tamen Mosai-
cam Legem prolata sunt, quam citantes
Sadducæi Servatorem interrogabant di-
centes: *Moses dixit: Si quis mortuus fue-*
rit non habet filium, & reliqua. Agendum
vero reliquam post illa Evangelii partem
enucleemus, quæ inde orditur: *Erant autem*
apud nos septem fratres, & primus uxore du-
cta defunctus est, & quæ sunt deinceps.
Ilias quidem ait in Prophetia: *Apprehen-*
dent septem mulieres virum unum in die illa,
dicentes: Panem nostrum comedemus, &
vestimentis nostris operiemur, tantummodo
invocetur nomen tuum super nos, aufer oppro-
brium nostrum. Accedentes autem ad Ser-
vatorem nostrum Sadducæi, de septem
viris qui unam duxerant uxorem Prophe-
tice contraria dicunt: *Figmentum autem*
videtur esse questio eorum, quibus id pro-
positum est, ut per fictionem doctrinam
de resurrectione subvertant, quique ex
resurrectione consequi existimant, ut
unusquisque resurrectorum eandem ha-
beat affinitatem ac habitum cum quibus
in hac vita habuit, adeo ut uxorem suam
postquam resurrexerit, vir recipiat; pater
autem in eodem erga filium habitu, &
frater erga fratrem perseveret. At rerum
omnium opificem, cum res quasque ad
utilitatem compararet, ubi ortus foret &
interitus ejusmodi habitus necessario in-
vexisse nesciebant, ut aliquis sit vir ad li-
berorum procreationem ab uxore adju-
tus; qui autem inde geniti sunt, quod
ex iisdem nati fuerint, aliquam habeant
consanguinitatem, invicem nempe fra-
ternitate conjuncti; generationis autem
opus erat pater & filius, & mater ac filia.
Si ergo hanc adipiscerent vitam, qui pro-
pter præsens hocce sæculum in quo recte
vixerant in beatitudine, præmio digni
censentur, neque quisquam à mortuis

ἂν αὐτῶν, ἵνα χυρὴν ἐν τῆς ἐφίας ὁ κλῆς
ἀποποιῶν τῷ ἀπαλλαγῇ τὸ συμβιωτικόν
τὸν καρπὸν ἀσπασίαν· ἢ μὴ βέλτε-
ρὸν εἶναι τὸ κατὰ πόλιν ἀδελφὸς τῷ
λέγων, ἀπμαδῆσεται τὸ σοφίαν ἐξ ἡμ-
σεῖς ὁ τοῦτο, ἔτετελειώσας πολυθήσει· ἢ
καὶ σκεδὴν τὸν νόμον ἀδελφὸς λέγει τῷ
γραφῶν γυναικὸς, τὸν υἱὸς, ἀδελφὸς
ἀδελφῶν τῶν ῥωμαίων εἰς ἔχοντα· ἢ γὰρ
εἴτε, ἀδελφοί. γινώσκουσιν τὸν νόμον λαλῶν, σὺ δὲ
νόμος κυριεύει τὸν δούλῳ ἐφ' ὅσον χρεὼν
ζῇ; ἢ ἐξῆς, ἕως τῶν υἱῶν ἀδελφῶν
εἰρη) ὅπλα ἡμῶν τὸν ὅλον ὁρμηγίαν
τὸ χωρίον * τὸ ῥωμαίων ἀποδοῦναι
τοῖς αἰσὶν ἐξηγητοῖς ταῦτα μὴ εἶναι
παρεκδόσεως λελεχθαι δοκῶν, εἰρησῶν εἰς σα-
φηνειαν τῶν μασαί νόμος, ἢ μνηστέρας
Ἐσθλὰ καὶ ἐπιδοῦναι τὸν νόμον λέγοντες τὸ
μωσῆς εἶπεν ἐν τῇ διδαχῇ μὴ ἔχον τέταρτον
ἢ ἐξῆς· φέρε τὸν ταῦτα ἀλλὰ ἔσθλῳ
γελῶν ἐξ ἑσθλῶν ἀδελφῶν τῶν ῥωμαίων
ἐπὶ ἀδελφῶν καὶ πρῶτον ἡμῶν ἐτελεύτη-
σε καὶ τὰ ἐξῆς ὁ μὴ ἡσυχίας ἐν τῇ ἀποστολῇ
φῶν· ἀπλήν ὅσον ἐπὶ γυναικὸς ἀνδρὸς ἐ-
νὸς λέγεισιν, τὸν ἀρτὸν ἡμῶν φαγώμεθα, καὶ τα-
μάπα ἡμῶν ἀεισάλωμεθα πᾶν τὸ ὄνομα τὸ
σὸν κεκληθῶν ἐφ' ἡμᾶς, ἀφ' ἑλπε τὸν ὄνομα
ἡμῶν οἱ τὸ ἀρεθελόντες σαδδουκαῖοι τὸν νόμον
τὸ ἀπάλην τῇ ἀρεθελόντῃ φασι καὶ ἀνδρὸς
ἐπὶ γυναικὶ ἀνδρὸν μίαν γυναικα. πᾶσα μὲν
δοκῶν εἶναι τὸ ἀρεθελόντα αὐτῶν ἀρεθελόν-
των διὰ τὸ πᾶσα τὸν ἀνδρὸς ἀνδρὸς ἀ-
θετῆσαι λόγον, ὅτι διηθέντων ἀκολεσθῆναι ἀνα-
σάσει τὸ ἕκαστον τὸ ἀνδρῶν τῶν αὐτῶν
χρὴν ἔσθλῳ ἀρεθελόντῃ ἐν τῇ ἐκείνῃ οὐ μὴ
ἀνδρὸς ἀπολαβὴ καὶ τῶν γυναικῶν μὴ τὸ πᾶν
ἀνδρὸς ἀνδρὸς, ὅτι πατὴρ μείνῃ ἐν τῇ ἀρεθελόντῃ
τὸν υἱόν, καὶ ὁ ἀδελφὸς ἀρεθελόντῃ ἀδελφόν
ἀρεθελόντῃ ὁ δὲ μὴ ἀρεθελόντῃ πᾶν ἀρεθελόντῃ
ἐσθλῶν, ὅτι μὴ γινώσκουσιν καὶ φῶν· πεποιθὲς
ἀνακαλῶντας τῶν ἀνδρῶν ἀρεθελόντῃ οὐ μὴ τῇ ἀ-
νδρὸς ἀνδρὸς ἀνδρὸς ἀνδρὸς ἀνδρὸς ἀνδρὸς
οἱ δὲ χυρὸν ἀνδρὸς ἀνδρὸς ἀνδρὸς ἀνδρὸς ἀνδρὸς
νέσεως συγγενῶν ἀνδρὸς ἀνδρὸς ἀνδρὸς ἀνδρὸς
τὸν υἱόν καὶ πατὴρ καὶ υἱός, ὅτι μὴ τῇ ἀνδρὸς
ἐν τῇ μακαριότητι οἱ ἕως ἀρεθελόντῃ ἀνδρὸς
ἐν τῇ ἀνδρὸς ἀνδρὸς ἀνδρὸς ἀνδρὸς ἀνδρὸς
τῇ ζωῇ, καὶ εἰς τὸ μὴ ἀνδρὸς ἀνδρὸς
ἐν ταῖς κατὰ ἐξουσίαν τῇ ἐν νεκρῶν ἀνδρὸς
σὺν

Rom. 7. 1, 2, 3.

Ilaia 4. 1.

σὺν

σεως, διλονότι ἐν οὐταύθα διὰ ἡρέτων χρεία
 ἡ, ταύτα οὐκ ἔσται ἐκεί· ἐδὲν γὰρ παρέλκον ὁ
 θεὸς ποιεῖ, ἐδὲ μάτλη πὶ παρ' αὐτῶν γίνε· ἐ-
 λελύθη ὁ ἀνὴρ ὡς σαδδουκαῖος ὁ ἀκόλuthon αὐτῶν
 τῇ ὑπονοίᾳ· ἀλλ' ἔκαστον διπλῆς τὴν
 ἐν ὁμοθυμαδον, ὅτι πάλιν ἐκεῖ τεκνογονία καὶ
 πατρὶς ἡρέσεις, καὶ θάλασσα· ἐν τῇ ταύτῃ, καὶ
 νόμι· ἐν τῇ ἡρέσει, καὶ νηπιότητι, καὶ ἀρετῇ
 σεως διπλοῦνται· ὅτι τὸ συμπληρῆσαι δι-
 λέγοντες, καὶ ὑπερβῶν ἐν λόγον, καὶ ἐν τῇ συμ-
 πληρώσει· λέγει καὶ καὶ, καὶ μόλις ποτε πάλιν
 διέστω· ἐν ὁμοθυμαδον· οἷς ζητεῖται αὐτῶν ὁρίσκε-
 σθαι, τέτων τῇ ἀνέτη ματαρότερον; ἐβελπόν
 γὰρ ἐν μὴ ἔναι ἀνάστασιν, ὅτι αὐτῶν ἐν αὐτοῖς
 αὐτοῖς οὐκ ἔστιν οἱ σαδδουκαῖοι, ὡς λαμβάνοντες
 ἀκόλuthon τῇ ἐκ νεκρῶν ἀνάστασι· ὁ διπλοῦν
 βάναν ἔκαστον τὴν γυναικα· ὁ ἀκόλuthon ἡ
 ἔκαστον τὴν ἐκ νεκρῶν ἔσται· ἐν τῇ ἐν καμῶς
 αὐτῶν ἐν ἐλπίδι· ὡς ὁ νόμος ἐστὶν ἡσυχίας,
 ἐργασίας καμῶς, καὶ γῆ καμῆ, καὶ ὡς ἐν τῇ δια-
 γελίᾳ γέγραπται, ποτὴριον καμῆς διαθήκης,
 διπλοῦντα ἡμᾶς καμῆς, ἔτεροια δὲ εἶναι πάν-
 τα· ὅτι ἐκείσε ζωῆς, ἐκ ἀληθῶς μακάρεα· ὡς περ
 ὅτι ὁ λόγος· ἀπεδείξεν, ἡκολούθησε τὰ ἔναι γυ-
 ναῖκα· ὁ ἀνδρᾶς, ὁ ἔσται καὶ τέκνα πατέρων, ἐκ
 ἀδελφῶν ἀδελφῶν, καὶ μήτερος τῇ ἡγεμονίᾳ.
 ἔτω μήποτε ἀκόλuthon τῇ μὴ εἶναι γυναικα ἢ
 ἀνδρᾶς, ὁ μὴ ἐπ' ἑσέως πατέρων καὶ μήτερος, ἐκ
 ἀληθῶν πναις ἀδελφῶν, τέχνα ἐκ ἐκείνων μελλόν-
 των μόνον, ἀλλὰ καὶ παρεκλήθοντες; ἐκεῖ γὰρ
 οὐκ ἔστι· ὅτι σάρα ἡ ἡρέσις ἐστὶν μὴ μὴ τῇ
 διδόντος ἀκούει· ὅτι μὴ μνημονεύετε τὰ πᾶσι,
 ὅτι δὲ χαῖρα μὴ συλλογίζεσθε, ἰδὲ ποῖον καμῆ
 πάντα· ἐκ τῇ ἐν τῇ μέλλοντι αἰῶνι· ἐκ
 μαρτυρίας πατρὸς τῇ ἀβραάμ ὁ θάρρα, ἐδὲ
 ἰσμαὴλ, καὶ τῇ διπλῇ χετῆρας ὁ ἀβραάμ, τέχνα
 ὅτι ἐδὲ ἰσαάκ· ὁ γὰρ δὲ χαῖρα παρήλθε· ἐκ
 τῇ ἐκλήθεται· ἰδὲ γέγονε καμῆ πάντα· ἐκ
 δὲ ἐν ἀλλοῦς ἡσυχίας· καὶ τὰ σάρα ἀδελφός,
 καὶ ἑτέρως τῇ ἐν ἡρέσει πρῶτα πατρὸς
 ἐκ υἱός, οὐκ ἐπὶ διὰ γυναικός, ἐδὲ δι' ἀζη-
 μόνων μερῶν ἐκ σώματος, ἀλλὰ ἀνάλογον τῇ
 καὶ τὸν σῶμα ὅτι εἶναι ἡσυχίας, ὅτι πᾶσι δὲ διπλῇ
 νος τὰ πλῆκα ὅτι ὁ ὅτι ἡσυχίας, χωρησας τὸ πάν-
 τα ἐκ νεκρῶν πᾶσι καὶ τῇ ἐκ τῇ ἐκ τῇ ἐκ τῇ
 μόνον ὅτι τέτων τῇ ἑτεροῖον, ὅτι ὅτι ὁ μόνον
 ὡς λαμβάνοντες, λέγει δὲ ἀδελφῶν καὶ πατέρων
 ὅτι, ἀλλὰ καὶ τῇ γυναικός καὶ ἀνδρῶν· ἐν γὰρ τῇ
 ἀνάστασι τῇ νεκρῶν ἀληθῶς ἐκ τῇ· ἐκ τῇ ἐκ τῇ

consequitur ut resurgat qui hic non de-
 certaverit, manifestum sane est quibus
 propter generationem hic opus erat, ea
 illic minime futura; nec enim superva-
 caneum quidquam facit Deus, neque fru-
 stra quidquam ab illo producit. Consi-
 derassent Sadducei quid ex hac sua opi-
 nione foret confectarium, cum uxorem
 suam assumpturum unumquemque arbi-
 trabantur; futuras nimirum ibi libero-
 rum procreationes, infantium ortus, &
 mortes; ac si hæc admittantur, morbos
 quoque; si genitura, etiam infantiam, &
 ab infantia ad loquelæ perfectionem pro-
 gressum, ac rationem denique, & dum
 perficitur ac completur ratio, malitiam, &
 vix aliquando rursum virtutem in paucis iis
 qui illam reperire satagunt: quo quid insa-
 nius esse potest? Ac satius quidem est resur-
 rectionem non esse, quam qualem sibi fin-
 gebant Sadducei, resurrectioni à mortuis
 confectarium esse putantes uxorem suam
 quemque recipere; unde & ea omnia, quæ
 diximus, futura esse sequebatur. Quod si
 novum ergo sæculum speratur, & ut dixit
 Isaias, *Cæli novi, & terra nova*, & ut in Evan-
 gelio scriptum est, *Calix novi Testamenti*, à 1. Cor. 11. 25.
 nova opinor vite expressus, diversa profe-
 cto esse oportet, & verè beata, quæcunque
 ad vitam illic traducendam pertinebunt.
 Quemadmodum autem, ita ut ipsum de-
 claravit Verbum, ex eo quod uxor &
 vir forent, patrum quoque filios esse se-
 quebatur, & fratres fratrum, & nato-
 rum matres; nonne pari ratione ex eo
 quod neque uxor sit neque vir, sequitur
 quoque nec patrem nec matrem, nec
 quosquam fratres invicem futuros; atque
 id fortasse non quoad futura solum, sed
 & quoad præterita? Illic enim nulla co-
 gnationis secundum carnem apud eos erit
 mentio qui hæc recte intelligunt: *Remem-
 mineris priorum, & antiqua ne intueamini*, 19.
 Ecce ego facio nova omnia; & juxta illud in
 futuro seculo Abrahami pater non dice-
 tur Thare; neque Ismaelis, aliorumque
 qui ex Cetura Abrahamo nati sunt, nec
 Isaaci fortasse Abraham; antiqua enim
 obsoleta sunt; & tunc fortasse dicitur:
Ecce facta sunt omnia nova. An autem
 aliquo alio quam secundum carnem mo-
 do frater aliquis est, & alio aliquo quam
 per generationem modo pater & filius,
 non mulieris ope, neque obscenarum
 corporis partium, sed quomodo pro ra-
 ta Dei filius est Sospitator, animadver-
 tet qui hæc recte investigare ac rimari po-
 terit, & *Spiritus omnia scrutans*, etiam
 profunda Dei capax fuerit. Ego vero non
 diversum in his aliquid duntaxat, & quasi
 æquivocum intelligo, de fratre & patre ac
 filio loquor, sed in uxore etiam ac viro. In
 resur-

[illegible]

Adinceps an illa ; Erratis , *nescientes Scri-*
pturas, neque virtutem Dei, ad illud solum er-
tatur : In resurrectione enim neque nubent,
neque nubentur ; an & ad ea quoque ; Sed
sunt sicut Angeli Dei in cælo ; nec enim re-
perto in quoniam Scripturæ loco Angelis
in cælo similes futuri dicantur, qui salutem
adipiscuntur ; nisi quis, fortasse eo illud de-
clarari pronuntiet : Tu autem ibis ad patres
tuos in pace, nutritus in senectute bona, & illo :
Appositus est populo suo, vel eo qui in
Deuteronomio habetur loco, quo homo,
quasi à Deo in cælo, & supra terram con-
stitutus exhibetur ; quem locum tibi ipse
quæsitum reperies. Deinde illud exponen-
dum venit : De resurrectione mortuorum non
legistis, quod dictum est à Deo dicente vobis :
Ego sum Deus Abraham, & Deus Isaac, &
Deus Jacob ? Deus non est Deus mortuorum,
sed viventium. Ad id autem dicemus, cum
de promittis è Prophetis sexcentis testimo-
niis probare posset Servator futuram vi-
tam homines manere, id minime fecisse,
quod scilicet unam Moyfis Scripturam ad-
mitteret Sadducæi, à qua deducta ratio-
cinatione convincere ipsos voluit ; sic au-
tem illa se habere videtur ; Deus dixit
Moyfi : Ego sum Deus Abraham, & Deus
Isaac, & Deus Jacob, cum oraculum ipsi
in rubo reddidit : aut igitur Deus, eorum
Deus est, qui sunt, aut eorum qui non sunt :
absurdum est autem Deum qui dixit : Ego
sum, qui sum, id mihi nomen est, horum esse
Deum pronuntiare qui nequiquam sunt :
quod si illud absurdum est, eorum profecto
Deus est qui sunt, & qui vivunt, & qui
existunt, quique beneficium à Deo in se
collatum agnoscunt, cum ipsum Deum
ipse professus est, & dixit : Hoc est memo-
riale meum in æternum. Vivunt ergo, Deum,
ipsiusque beneficium agnoscences Abra-
ham, & Isaac, & Jacob, & uniuscujus-
que ipsum speciatim Deus dictus est ; nec
enim scriptum est : Ego sum Deus Abraham, &
Isaac, & Jacob, sed : Ego sum Deus Abra-
ham, & Deus Isaac, & Deus Jacob, & ita à
Matthæo, & Marco, & Luca scriptum est,
ut Lectoribus, opinor, persuadeant Deum
singulorum ipsorum Deum esse, hanc ip-
sius peculiarem veniam condonantem : nec
enim Ebræis similes erant, ut quemadmo-
dum illorum, ita & horum Deus collecti-
ve appellaretur ; de his quippe scriptum
est : Deus Ebræorum misit me ; de illis autem
figillatim, ut unum Abrahamum ejusdem
esse dignitatis & pretii ac totam Ebræorum
gentem Scriptura declararet ; annon enim
Deus æquè Deus est Abrahami ac Deus
Ebræorum ? Deum item ipsum esse Isaac,
& Deum Jacob, ita ut Ebræorum Deus est,
pari modo pronuntiabis. Simili autem
honore dignum habitum fuisse Eliam exi-
sti-

4 Reg. 2,
14.

2. Cor. 1, 3.

1oh.20.17

Инв. 20,3

Matth. 2:

[illegible]

FINIS PRIMÆ PARTIS.